

Önkormányzat

XX. évfolyam 10. szám • 2010. október a TÖOSZ folyóirata

www.toosz.hu

A hatodik | 2

Álmok és ébredések | 12

Rekviem | 18

Csapatépítés önkormányzati
képviselőknek | 21

HA NORMÁLIS A VILÁG

Beszélgetés Zongor Gáborral, a TÖOSZ főtitkárával

Példátadó gyakorlatok pályázata

Az önkormányzatoknak a Legjobb Önkormányzati Gyakorlat Díj elnyerésére 2010-ben az alábbi három területen nyílik lehetősége pályázni:

Helyi önkormányzati kommunikáció

A modern kormányzásban hatalmas jelentősége van a kommunikációnak és a kommunikáción keresztül is formálódó társadalmi tőkének, együttműködésnek és koordinációnak. A megfelelő kommunikációs tevékenység erősíti a települési szereplők belső viszonyrendszerét, és olyan üzeneteket juttathat el a településen kívüli világba, amelyek a település céljai mellé állíthatnak másokat. A helyi önkormányzat sikerének egyik kulcsa a kommunikációs tevékenységének színvonala. A magyar települések gazdag eszköztárát alkották meg olyan kommunikációs csatornáknak és rendszereknek, amelyekkel élő kapcsolatot alakíthatnak ki a lakossággal – a településen és a településen kívül. A kommunikáció a szolgáltatási funkciók része, és gyakran olyan tevékenység, amelyre külön kommunikációs stratégiát, felelős szervezeti egységet és folyamatosan működő intézményeket (pl. rendszeres fórumokat) hoznak létre az önkormányzatok. A témába beleillik minden olyan kommunikációs tevékenység, amely az önkormányzat és a külső szereplők között folyik. A helyi lakossággal, az önkormányzat külső partnereivel megvalósult, intézményesedett, kipróbált és már eredményeket produkáló kommunikációs tevékenységek pályázhatnak sikerrel ebben a témakörben, további előnyt jelent, ha az szerves része az önkormányzat kommunikációs stratégiájának is. Olyan gyakorlatokat keresünk, amelyek sikeresen megalkották azt a keretet, amelyben az önkormányzat hatékony párbeszédet tud folytatni az ott élőkkel és/vagy egyéb partnereivel. A gyakorlatok egyaránt vonatkoznak egyes szolgáltatásokhoz kapcsolódó, vagy átfogóbb tartalmú, komplex kommunikációs rendszerekre, illetve egyes problémákhoz, konfliktusokhoz kapcsolódó kommunikációs folyamatokra. Fontos az, hogy a gyakorlat konkrét és eredményeiben is megragadható legyen. Jelen kiírásunkkal azokat az önkormányzati gyakorlatokat keressük, amelyek „kifelé” irányulnak, vagyis nem a hivatalon belüli kommunikációs tevékenységek leírását várjuk ezúttal. Olyan gyakorlatokat támogatunk, ahol a részvételi demokrácia elvein alapulva az önkormányzat hatékony párbeszédet folytat az ott élőkkel és/vagy egyéb partnereivel.

Roma integráció – a társadalmi kohézió erősítése

A téma idén már harmadik alkalommal szerepel a pályázati kiírásban, hiszen Magyarország legnehezebb helyzetben lévő kisebbsége továbbra is a mintegy nyolcszázévezrenyi lakosra becsült cigányság. Társadalmi problémaként a megoldás felé vezető úton kis lépésekkel lehet csak haladni. A magyarországi települések tekintélyes részében javarészt marginalizált helyzetű cigány közösségek élnek, gyakran a településen élő nem cigány lakosságtól szegregáltak. A helyi közösségek dinamikus fejlődése szempontjából kulcsfontosságú a romák társadalmi és gazdasági integrációja. Az integráció sikerében meghatározó szerepe van a helyi önkormányzatoknak és a közintézményeknek, valamint az általuk nyújtott és szervezett helyi közszolgáltatásokhoz (oktatás, egészségügyi alapellátás, szociális szolgáltatások, valamint a tömegközlekedés) való egyenlő hozzáférésnek. Mivel a hátrányos helyzetű, kirekesztett csoportok integrációja új elvárásként és feladatként jelenik meg a településeken, ezért szükség van a helyi társadalmak innovatív kezdeményezéseire, amelyek lehetőséget teremtenek a roma és a nem roma közösségek közötti együttműködésre és a közösen kitűzött célok sikeres megvalósítására. Ilyen kezdeményezések kapcsolódhatnak a lakóhelyi elkülönítés felszámolásához (telepfelszámolás, deszegregáció), a munkaerő-piaci hátrányok leküzdéséhez, az egészségügyi prevencióhoz, valamint a minőségi oktatáshoz való hozzáférés megteremtéséhez, vagy megnyilvánulhatnak a helyi infrastruktúra javításában, közösségi terek kialakításában. Ebben a témakörben olyan bevált, komplex integrációs programokkal vagy kisebb projektekkel érdemes pályázni, amelyek más települési önkormányzatok számára is adaptálhatók. Fontos, hogy a pályázatok bemutassák, hogyan történt a roma és a nem roma közösségek, illetve választott, vagy önkéntes alapon szerveződött képviselőik bevonása a programokba, hiszen csakis az ő részvételükkel lehet a valóságos helyi problémáikat feltérképezni, majd azokra megvalósítható megoldási javaslatokat kidolgozni. Olyan megvalósult jó példákat keresünk, amelyek kellően előre- és körültekintő tervezéssel készültek, amelyek a roma és a nem roma közösségeket a település fejlődésének aktív és egyenrangú feleiként kezelik, innovatívák

a roma és a nem roma közösségek viszonyának javítása érdekében (részvétel, társadalmi béke, esélyegyenlőség, együttműködés, kölcsönös tolerancia), és amelyek mérhető változásokat eredményeznek. Az újszerűséget keressük a helyi roma és nem roma közös erőforrások igénybevétele, felhasználása, aktivizálása terén, illetve az eddigi rejtett, vagy újrafelhasználható erőforrásokat szeretnénk feltérképezni. Támogatjuk azokat a kezdeményezéseket, amelyeknek célja a roma és a nem roma identitás integrációja a helyi közösség identitásába, a multikulturális hagyományok és kötések támogatása, erősítése, fejlesztése. Fontos még a helyi roma és nem roma közösségek egyéni és közösségi erőkeinek párhuzamos, egymást erősítő megjelenítése a jó gyakorlatok terjesztését célzó pályázatokban, hiszen az integráció ezt a célt szolgálja.

A lakóhelyhez való kötődés erősítése

A témakört második alkalommal hirdetjük meg, tekintettel az önkormányzatok körében tapasztalt népszerűségére. A szűkebb-tágabb értelemben vett lakóhelyhez való kötődés a fenntartható térségfejlesztés egyik belső erőforrása. Az emberi közösségek társadalmi térhez, így a lakóhelyhez való viszonya ad irányt és mértéket a társadalmi aktivitásnak. Erős kötődés esetén nagyobb mértékben, ráadásul jobb minőségben számíthatunk az identitással rendelkező közösségek aktivitására a lakóhely környezeti, gazdasági, társadalmi feladatainak megvalósításában. Ha egy település lakói erősen kötődnek a lakóhelyükhöz, az egyrészt a településen is meglátszik, másrészt azt a települést mások (elszármazottak, turisták, befektetők) is szívesen választják tartózkodásuk, működésük helyéül. A lakóhelyhez való erős kötődés oka általában az, hogy a helyiek figyelnek egymásra, számon tartják egymás erejéit, gyengéit, tudnak elszármazottairól, ismerik hagyományait s a közösség életének formálásakor minderről nem feledkeznek meg. A lakóhelyhez való kötődésben rejlő energiáknak, a társadalmi aktivitásnak jelentős szerepe lehet a települések népességmegtartó erejének javításában, versenyképességük fenntartásában, esetleg fokozásában. A lakóhelyhez kötődés mértéke és minősége többnyire sok generáció egymásra épülő tevékenységének a kollektív lenyomata. Máshol már bizonyítottan sikeres kezdeményezésekkel azonban sokat lehet javítani a helyi közösségek közérzetén. Pályázni olyan önkormányzati akció gyakorlati példájával érdemes, amelynek révén élhetőbbé vált a lakóhely, erősödött az összefogás, s ennek folytán elmélyültebben kötődnek településükhöz az ott élő lakosok.

Jelentkezési határidő: 2011. január 15.

A pályázati formanyomtatvány és a kiírás teljes szövege elérhető a TOOSZ honlapján (www.toosz.hu).

Helyzetkép

2 A hatodik | ZONGOR GÁBOR

Arcok

6 Ha normális a világ | CSIKY ILDIKÓ

Visszatekintő

- 11 „A forradalomban nemcsak a múzsák pihentek...” | CSIKY ILDIKÓ
- 12 Álmodok és ébredések | KÖKÉNYESI JÓZSEF

Európa Tanács

16 A helyi demokrácia ünnepe | SABIÁN KATALIN

Katasztrófa

18 Rekvium a regionális katasztrófavédelemért | CSALOGOVITS ISTVÁN

Polgármester Akadémia

21 Csapatépítés és alapismeretek

HO-jelentés

22 Fizetési képesség és hajlandóság | KOVÁCS RÓBERT ÉS GAZSÓ ISTVÁN

SzempontOK

26 Kiszámíthatatlanságból, fenntarthatatlanságból ötös! | SIPOS IVETT

Közös Pont

29 Belső készlettel – külső segítséggel | KARSAY MÁRTA

Környezetvédelem

32 Megmutatták, megnyerték!

Választások, változások

Szerző: **Zongor Gábor**, a TÖOSZ főtítkára

Megkezdődött a politikai rendszerváltoztatás utáni hatodik önkormányzati ciklus 3176 településen. Minden választás egyben változtatást jelent, még akkor is, ha marad a polgármester, vagy ha a képviselő-testület összetételében nem történt változás. Egy új ciklus új lendületet hoz, új hitet erősít, új reményeket táplál. A választópolgárok által adott felhatalmazás a polgármestert is és a képviselő-testületet is arra kötelezi, hogy működjenek együtt a helyi közösség érdekében, függetlenül a pártpolitikai szempontoktól, erőviszonyoktól. Csak egy példa: az Esztergomban kialakult helyzetet csak Esztergomban lehet bölcsen feloldani. A képviselő-testületi többség nem jelenti a többséggel megválasztott polgármester feletti uralmat. Az önkormányzati rendszerünkben minden szereplőnek megvan a maga helye és funkciója. Így a polgármester nem uralkodhat a képviselő-testület felett, mint ahogy a testület sem kötheti gúzsba a polgármestert, egyik sem veheti át a polgármesteri hivatal vezetését a jegyzőtől, és a jegyző is köteles segíteni, szolgálni a választottak munkáját. Mindegyik szereplő autonóm – a törvény és a helyi szabályozás keretei között. Az autonóm szereplők korrekt együttműködése teszi hatékonná, eredményessé, sikeressé az önkormányzatot.

Sajnos az önkormányzati politikai kultúra sem jobb a mai közállapotoknál, így sokszor a kicsinyesség, az irigység motiválja a döntéseket. Látszólag apróság, az érintett számára azonban keserű élmény, amikor a közeleti pályafutását befejező – amúgy húsz évet szolgáló – polgármester a számára is szervezett ünnepségre szóló meghívót csak az esemény után kapja meg utódjától. Az utódnak, a győztesnek mindig ér-

demes tisztelettel tekintenie az elődre, még akkor is, ha annak politikájával, tevékenységével nem tud egyetérteni. Érdemes e tekintetben tanulnunk a nálunk régebb óta működő demokráciáktól, ahol az új polgármester a nyilvános rendezvényeken mindig köszönti az elődjét – adott esetben a legyőzöttet – kellő tisztelettel, és ezzel a közönség előtt közvetve saját jelentőségét emeli ki. És a folytonosság fontosságát.

A választások eredménye természetesen látványosan érinti a TÖOSZ tevékenységét is. Minthogy a szövetség három társelnöke – *Nagy Gáborné* (Dunaföldvár), *Galuska László* (Nyékládháza) és *Demszky Gábor* (Budapest) – nem indult a választásokon, ők a továbbiakban nem tisztségviselői a TÖOSZ-nak, miként a polgármester-választáson vesztes *Molnár Gyula* (Újbuda), a TÖOSZ elnöke és *Albert Csaba* (Lukácsháza), az elnökség tagja sem töltheti be korábbi szövetségi funkcióját. Az elnökség a változások ellenére határozatképes maradt, így az alapszabály értelmében a tisztújításig megbízta az elnöki teendők ellátásával *Szilágyi Menyhértet*, Csorvás város polgármesterét, az elnökség tagját, aki négy évvel ezelőtt, hasonló helyzetben már bizonyítottan jól gyakorolta ezt az átmeneti funkciót.

A választások után szükséges a TÖOSZ szervezetének megújítása is, így az elnökség által elfogadott ütemtervnek megfelelően valamennyi megyében küldöttválasztás lesz, majd ennek befejeztével országos tisztújító küldöttgyűlés, ahol a küldöttek megválasztják a szövetség elnökét, elnökségét és tisztségviselőit. Reményeink szerint sokan és aktívan vesznek részt a TÖOSZ személyi és szervezeti megújításában.

A szerkesztők bizottságának elnöke Zongor Gábor, a TÖOSZ főtítkára

Főszerkesztő Csiky Ildikó, csyko@interware.hu

Olvasószerkesztő Szále László

A szerkesztőség címe 1136 Budapest, Hegedűs Gyula utca 23. II. 1.

Telefon 06 (1) 329-2302 | Fax 06 (1) 320-7600

Alapító főszerkesztő Aczél Gábor

A TÖOSZ címe 1067 Budapest, Teréz körút 23.

Telefon/fax 06 (1) 322-7407 | E-mail toosz@toosz.hu

Kiadja az ÖNkorPress Kiadói Kft. | Felelős kiadó a kiadó ügyvezetője

Lapzárta 2010. október 27. | A lap ára 480 forint

Tervezés, tördelés Szerif Kiadói Kft. | Nyomda CREW Print Kft.

A folyóirat megrendelése a kiadóban.

ISSN 1218-6422

A hatodik

Szerző: **Zongor Gábor**, a TÖOSZ főtítkára

A hatodik általános önkormányzati választás a főpolgármesteri és a 3176 polgármesteri tisztség megszerzésén túl – a korábbiaknál lényegesen kevesebb – 33 fővárosi, 391 megyei és 16 912 települési önkormányzati képviselői hely megszerzésére irányult. A választások eredményesek voltak, bár 13 településen a polgármesteri, míg 2 fővárosi kerületben az egyéni képviselői mandátum megszerzésére szavazategyenlőség miatt időközi választást kell tartani. Ugyancsak időközi választást kell tartani három községben, mivel a szükséges létszámnál kevesebb jelölt közül választhattak a polgárok. Az önkormányzat működőképessége szempontjából kiemelkedően fontos ugyan a polgármester és a képviselő-testület együttműködése, e rövid elemzésben csak a polgármesteri választás eredményére térünk ki.

Újak és régiék

487 helyen csupán egy polgármesterjelölt volt, így ezeken a településeken verseny nélkül indulhattak a jelöltek. Másutt két vagy több jelölt közül lehetett választani. A választások napján a köztársasági elnök döntése alapján két új községgel (Mosonudvar és Tekeny) nőtt a települési önkormányzatok száma, így 3176 polgármes-

tert választottak Magyarországon. Az elsődleges tét az volt, hogy a korábbi vezető marad-e tisztviselésben, vagy új szereplő áll a település élére.

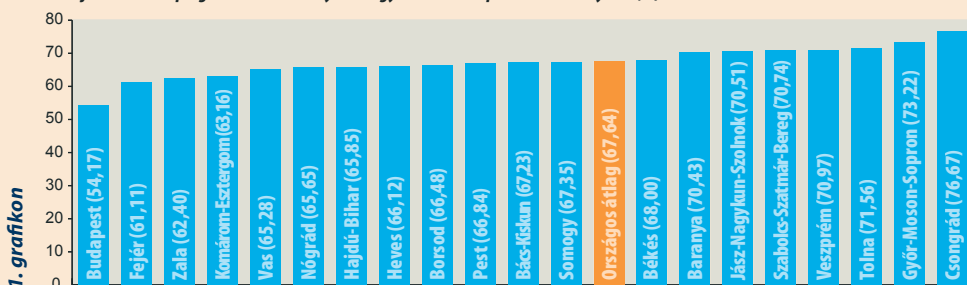
Országos átlagban a települések több mint kétharmadában maradt az előző polgármester, vagyis a lakosság a folytatás, a folyamatosság mellett szavazott.

A területi megoszlást tekintve jelentős – 20%-os – különbség van a legkisebb újrávalasztási arány (budapesti kerületek 54,17%) és a legnagyobb (Csongrád megye 76,67%) között. A megyék mindegyikében 60 százaléknál felett újrávalasztották a korábbi polgármestert, míg hét megyében (Baranya, Jász-Nagykun-Szolnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Veszprém, Tolna, Győr-Moson-Sopron és Csongrád) ez az arány 70 százaléknál feletti. (Lásd: 1. grafikon.)

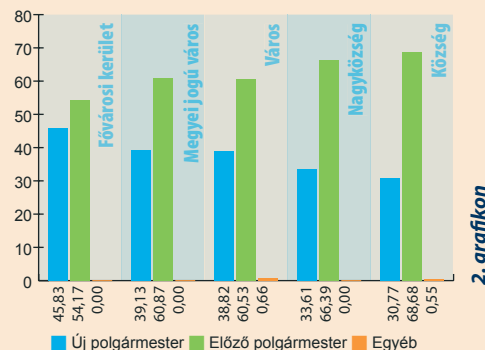
Ha az önkormányzatok jogállása szempontjából vizsgáljuk az újrávalasztást, akkor azt tapasztaljuk, hogy a fővárosi kerületekben volt a legkisebb arányú (54,17%) ismétlési lehetőség, majd a városok (60,53%) és a megyei jogú városok (60,87%) következnek, míg a legnagyobb arányban találkozhatunk régi polgármesterekkel a nagyközségekben (66,39%) és községekben (68,68%). (Lásd: 2. grafikon.)

Hasonló eredményre jutunk, ha a települések létszáma alapján vizsgáljuk a polgármesteri újrávalasztást. Míg az 50 ezer lakos feletti településeken választották újra a legkisebb arányban (52,50%) a korábbi polgármestert, addig az ezer lakos alatti (69,67%) és az 500 lakosnál kisebb (68,79%) lakosságszámú településeken volt a legnagyobb arányú az ismétlés. (Lásd: 3. grafikon.)

Újrávalasztott polgármesterek aránya a megyei összes településhez viszonyítva (%)

Az újrávalasztott polgármesterek aránya a település jogállása szerint (%)

Megyei jogú városi polgármesterek (2010. október 3.)

1. táblázat

Megye	Polgármester neve	OGY frakció	Város	Polgármesteri jelölő szerv neve	Eredmény
Baranya	Páva Zsolt	-	Pécs	Fidesz	68,59
Bács-KK	Zombor Gábor	Fidesz	Kecskemét	Fidesz - KDNP	79,12
Békés	Vantara Gyula	Fidesz	Békéscsaba	Fidesz - KDNP	61,69
BAZ	Kriza Ákos*	-	Miskolc	Fidesz - KDNP	42,58
Csongrád	Lázár János	Fidesz	Hódmezővásárhely	Fidesz	66,69
	Botka László	MSZP	Szeged	MSZP - Összefogás Szegedért	52,51
Fejér	Cserna Gábor*	-	Dunaújváros	Fidesz	47,14
	Cser-Palkovics András*	Fidesz	Székesfehérvár	Fidesz	56,46
Győr-Moson-Sopron	Borkai Zsolt	Fidesz	Győr	Fidesz - KDNP	69,67
	Fodor Tamás	-	Sopron	Fidesz - KDNP	52,79
Hajdú-Bihar	Kósa Lajos	Fidesz	Debrecen	Fidesz - KDNP	67,18
Heves	Habis László	KNDP	Eger	Fidesz - KDNP	54,27
Jász-Nagykun-Szolnok	Szalay Ferenc	Fidesz	Szolnok	Fidesz	60,47
Komárom-Esztergom	Schmidt Csaba*	Fidesz	Tatabánya	Fidesz	56,70
Nógrád	Székyné Sztrémi Melinda	Fidesz	Salgótarján	Fidesz - KDNP	51,39
Pest	T. Mészáros András	-	Érd	Fidesz	54,48
Somogy	Szita Károly	-	Kaposvár	Fidesz - KDNP	77,12
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Kovács Ferenc*	Fidesz	Nyíregyháza	Fidesz - KDNP	50,00
Tolna	Horváth István	Fidesz	Szekszárd	Fidesz - KDNP	50,54
Vas	Puskás Tivadar*	KNDP	Szombathely	Fidesz - KDNP	51,51
Veszprém	Porga Gyula*	-	Veszprém	Fidesz - KDNP	63,94
Zala	Gyutai Csaba*	Fidesz	Zalaegerszeg	Fidesz - KDNP	57,32
	Cseresnyés Péter*	Fidesz	Nagykanizsa	Fidesz - KDNP	41,06

* Az újonnan megválasztott polgármester képviselők

Fővárosi kerületi polgármesterek (2010. október 3.)

2. táblázat

Kerület	Polgármester neve	OGY frakció	Polgármesterré jelölő szervezet neve	Eredmény
I.	Nagy Gábor Tamás	Fidesz	Fidesz-KDNP	61,38
II.	Láng Zsolt	Fidesz	Fidesz-KDNP	66,37
III.	Bús Balázs	KNDP	Fidesz-KDNP	57,38
IV.	Wintermantel Zsolt*	Fidesz	Fidesz-Újpestért E	47,08
V.	Rogán Antal	Fidesz	Fidesz-KDNP	72,97
VI.	Hassay Zsófia*	-	Fidesz-KDNP	49,73
VII.	Vattamány Zsolt*	-	Fidesz-KDNP	48,48
VIII.	Kocsis Máté	Fidesz	Fidesz-KDNP	58,01
IX.	Bácskai János*	Fidesz	Fidesz-KDNP	46,02
X.	Kovács Róbert*	-	Fidesz-KDNP	48,95
XI.	Hoffmann Tamás*	-	Fidesz-KDNP	48,98
XII.	Pokorni Zoltán	Fidesz	Fidesz-KDNP	67,55
XIII.	Tóth József	MSZP	MSZP	63,90
XIV.	Papcsák Ferenc*	Fidesz	Fidesz-KDNP	51,72
XV.	László Tamás*	Fidesz	Fidesz-KDNP	45,05
XVI.	Kovács Péter	Fidesz	Fidesz-KDNP	65,37
XVII.	Ríz Levente	Fidesz	Fidesz-KDNP	69,53
XVIII.	Ughy Attila*	Fidesz	Fidesz-KDNP	53,12
XIX.	Gajda Péter	-	MSZP	49,87
XX.	Szabados Ákos	-	MSZP	47,12
XXI.	Németh Szilárd*	Fidesz	Fidesz-KDNP	50,72
XXII.	Szabolcs Attila	-	Fidesz-KDNP	60,98
XXIII.	Geiger Ferenc	-	Civil Egyesület	45,64

* Az újonnan megválasztott polgármester képviselők

Mínt hogy a vizsgálódásunk során nem tértünk ki arra, hol nem indult a korábbi polgármester, joggal állítható, hogy az újrávalásztás aránya a jelzettnél még jelentősebb. Ugyancsak nincs részletes kimutatásunk arról sem, hogy hány olyan személy van, aki a 2006-os vereséget követően most sikeresen tért vissza a települése élére.

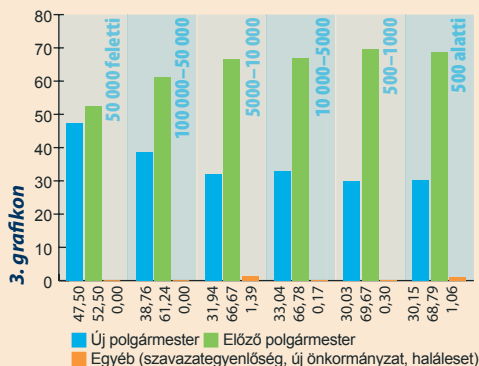
Nők és férfiak

A 2006–2010 közötti választási ciklus végén a polgármesterek 83 százaléka férfi, míg 17 százaléka volt nő. A 2010. október 3-i választás eredményeként nagyon kis mértékben (81,8%, illetve és 18,2%) javult a nők aránya.

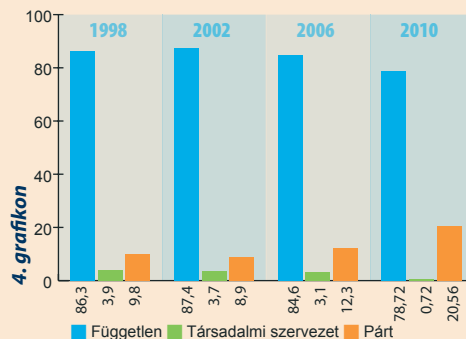
Pártjelöltek és függetlenek

A helyi választások eredménye vizsgálható abból a szempontból is, hogy

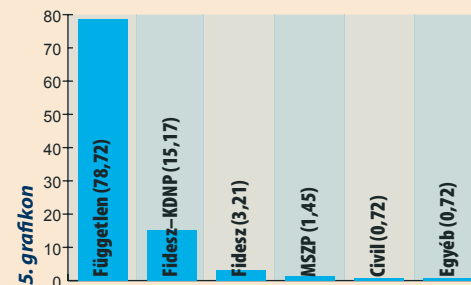
Az újrávalasztott polgármesterek aránya a település lélekszáma szerint (%)

Győztes polgármesterek jelölő szervezet szerinti megoszlása (%)

A megválasztott polgármesterek pártállás szerinti megoszlása (%)

Győztes országgyűlési képviselő városi polgármesterek (2010. október 3.)

3. táblázat

Megye	polgármester	ÖGYfrakció	Városneve	Jelölőszerv	Eredmény
Baranya	Szekő József	Fidesz	Mohács	Fidesz–KDNP	74,67
	Polics József*	Fidesz	Komló	Fidesz–KDNP	57,07
Bács-Kiskun	Kovács Ernő	Fidesz	Tiszakécske	Fidesz	63,54
	Kapus Krisztián*	Fidesz	Kiskunfélegyháza	Fidesz	37,91
	Zsigó Róbert*	Fidesz	Baja	Fidesz	56,09
Békés	Babák Mihály	Fidesz	Szarvas	Fidesz	69,18
	Dancsó József*	Fidesz	Orosháza	Fidesz–KDNP	51,91
Borsod-Abaúj-Zemplén	Tamás Barnabás	Fidesz	Putnok	Fidesz–KDNP	66,73
	Molnár Oszkár	független	Edelény	független	56,17
	Koncz Ferenc*	Fidesz	Szerencs	Fidesz–KDNP	51,35
Csongrád	Nógrádi Zoltán	Fidesz	Mórahalom	Fidesz	80,88
Fejér	Tessely Zoltán	Fidesz	Bicske	Fidesz–KDNP	49,47
Győr-Moson-Sopron	Nagy István*	Fidesz	Mosonmagyaróvár	Fidesz–KDNP	41,64
Hajdú-Bihar	Tasó László	Fidesz	Nyíradony	Fidesz	100,00
	Arnóth Sándor	Fidesz	Püspökladány	Fidesz–KDNP	65,57
	Tiba István	Fidesz	Balmazújváros	Fidesz	81,26
	Kiss Attila	Fidesz	Hajdúböszörmény	Fidesz	54,22
Heves	Szabó Zsolt*	Fidesz	Hatvan	Fidesz	49,19
Jász-Nagykun-Szolnok	Szabó Tamás*	Fidesz	Jászberény	Fidesz	46,56
Komárom-Esztergom	Michl József	KDNP	Tata	Fidesz–KDNP	63,94
	Molnár Attila*	Fidesz	Komárom	Fidesz–KDNP	72,36
	Pogácsás Tibor	Fidesz	Monor	Fidesz–KDNP	74,00
	Hoffman Pál	KDNP	Tököl	Fidesz–KDNP	100,00
Pest	Földi László	KDNP	Cegléd	Fidesz–KDNP	41,19
	Czira Szabolcs	Fidesz	Nagykőrös	Fidesz	59,02
	Közegi Zoltán	Fidesz	Dabas	DAF–Fidesz	100,00
	Dióssi Csaba*	Fidesz	Dunakeszi	Fidesz	53,44
Somogy	Karvalics Ottó*	KDNP	Barcs	Fidesz	64,13
Szabolcs-Sz-Bereg	Tilki Attila	Fidesz	Fehérgyarmat	Fidesz–KDNP	78,21
	Lipők Sándor	Fidesz	Kemecse	Fidesz	72,37
Tolna	Potápi Árpád	Fidesz	Bonyhád	Fidesz–KDNP	71,97
Vas	Bebes István	Fidesz	Körmend	Fidesz–KDNP	70,69
	Bóka István	Fidesz	Balatonfüred	Fidesz–KDNP	87,28
Veszprém	Kovács Zoltán	Fidesz	Pápa	Fidesz–KDNP	65,41
	Talabér Márta*	Fidesz	Várpalota	Fidesz–KDNP	45,21
Zala	Baracskaí József*	MSZP	Zalaszentgrót	MSZP	37,06

* Az újonnan megválasztott polgármester képviselők

hogyan szerepeltek a különféle politikai pártok. Az elmúlt ciklusok választási eredményének összevetéséből is látható, hogy a polgármesterek túlnyomó többsége független jelöltként nyerte el megbízatását, mi-

közben a pártjelöltek aránya növekszik. 1998-hoz képest 2010-ben a független polgármesterek aránya 86,3-ról 78,72 százalékra csökkent, a pártjelölt polgármesterek aránya 9,8-ról 20,56-ra növekedett, míg a társadalmi szervezetek jelöltjeként győztes polgármesterek aránya 3,9-ről 0,72 százalékra apadt. (Lásd: 4. grafikon.)

A 2010-es önkormányzati választásnál elsődlegesen a kormányzó párt-szövetség aktivizálta magát, és 1134 helyen indított polgármesterjelöltet. Végül is 654 polgármester nyert párt jelöltként, köztük meghatározó a Fidesz–KDNP-jelöltek (482) szereplése. (Lásd: 5. grafikon.)

Párt által jelölt polgármesterek aránya a 10 ezer lakos feletti településeken meghatározó, és a 2010-es önkormányzati választások győztesei egyértelműen a kormányzó pártok.

A fővárosban *Tarlós István* főpolgármesteren kívül a 23 kerületi polgármesteri tisztségből 19-et (82,6%) a kormányzó pártok jelöltjei nyertek, míg 3 kerületben MSZP-jelölt győzött, és csupán a XXIII. kerületben nyert társadalmi szervezet (*Geiger Ferenc* – Civil Egyesület) jelöltje.

A 23 megyei jogú városban még nagyobb volt a kormányzó pártok sikere, mivel egyedül Szegeden nyert más jelölt (*Botka László* – MSZP, Összefogás Szegedért).

Országgyűlési képviselő polgármesterek

A pártok befolyása az önkormányzati választásokon minden eddiginél erőteljesebb volt. Ugyancsak jellemző, hogy tovább növekedett

azon polgármesterek száma, akik országgyűlési képviselők is egyben. Így a vizsgálódásunk külön kitért a kettős funkciót betöltők választási eredményére.

A 23 fővárosi kerületi polgármester között 13-an ismételtelen sikeresen, közülük kilencen (heten a Fidesz, egy-egy a KDNP-, illetve az MSZP-frakció tagja) egyben tagjai az Országgyűlésnek is. Az újonnan megválasztott polgármesterek közül hatan egyben országgyűlési képviselők is (mindannyian a Fidesz-frakció tagjai). Rajtuk kívül öt parlamenti képviselő tett még kísérletet a kerületi polgármesteri választásokon. A KDNP-frakcióból *Spaller Endre* a XIII. és *Tarnai Richárd* a XIX. kerületben maradt alul a választáson, míg hasonlóan vereséget szenvedett a szocialista *Molnár Zsolt* a II. és *Pál Tibor* a IX. kerületben. Nem járt sikerrel az LMP jelöltje, *Szilágyi Péter* sem az V. kerületben, ahol a legnagyobb arányú (72,97) támogatottsággal őrizte meg polgármesteri székét *Rogán Antal*. A legkisebb támogatottságú győzelmet (45,05%) a XV. kerületben újonnan győztes *László Tamás* aratta, ahol a korábban 16 évig sikeres *Hajdu László* polgármester civil szervezeti támogatással jelentős eredményt (30,83%) ért el. (Lásd: 2. táblázat a fővárosi kerületi polgármesterekről.)

Az ugyancsak 23 megyei jogú városi polgármester közül 14-en tudtak ismételtelen nyerni. A régi polgármesterek közül tízen (nyolcan a Fi-

Az első akadémisták választási sikere: a Polgármester Akadémián eredményes vizsgát tett 62 „okleveles polgármester” közül négyen – a dunaföldvári *Nagy Gáborné*, a kápolnásnyéki *Kupi László*, a szekszárdi *Halmi Gáborné* és a veresegyházi *Nemecz Lajos* – nem indultak a településükön az első számú településvezetői tisztség elnyeréséért a választáson. A polgármesteri versenyben résztvevő 58 „akadémistá” közül 46-an – köztük Nyékládházán *Urbán Sándorné*, a korábbi alpolgármester első ízben – győztek, míg 12-en vereséget szenvedtek, vagyis csaknem 80 százalékos sikert értek el, amelyhez ezúton is gratulálunk.

Győztes országgyűlési képviselő községi polgármesterek (2010. október 3.)

4. táblázat

Megye	polgármester	OGY frakció	Község neve	Párt	Eredmény
Bács-Kiskun	Balogh József*	Fidesz	Fülöpháza	Fidesz-KDNP	65,69
Békés	Simonka György	Fidesz	Pusztatotlaka	Fidesz	84,82
	Dankó Béla	Fidesz	Kondoros	Fidesz-KDNP	78,50
BAZ	Demeter Zoltán	Fidesz	Bánhorvát	Fidesz-KDNP	81,82
Csongrád	Bodó Imre	Fidesz	Tiszasziget	Fidesz-KDNP	69,76
Fejér	Varga Gábor	Fidesz	Cece	Fidesz	80,24
Heves	Balázs József	Fidesz	Nagyréde	Fidesz-KDNP	49,25
	Tóth József	Fidesz	Tiszanána	Fidesz-KDNP	55,96
	Ivádi Gábor	LMP	Ivád	LMP	54,76
Jász-Nk-Szolnok	Boldog István	Fidesz	Kétpó	Fidesz-KDNP	64,07
Nógrád	Szabó Csaba	Fidesz	Hollókő	Fidesz-KDNP	100,00
Pest	Csenger-Zalán Zsolt*	Fidesz	Zsámbék	Fidesz-KDNP	34,82
	Vécsey László	Fidesz	Szada	Fidesz-KDNP	69,34
	Tóth Gábor	Fidesz	Bag	Fidesz-KDNP	37,41
Somogy	Móring József Attila	KDNP	Somogyvár	Fidesz-KDNP	100,00
Szabolcs-Sz-Bereg	Lipők Sándor	Fidesz	Kemecse	Fidesz-KDNP	
	Simon Miklós	Fidesz	Nyírbogát	Fidesz-KDNP	67,67
	Lakatosné Sira Magdolna	Fidesz	Túristvándi	Fidesz-KDNP	100,00
Veszprém	Gyórfy Balázs	Fidesz	Nemesgörzsöny	Fidesz-KDNP	56,68
	Szedlák Attila	Fidesz	Litér	Fidesz-KDNP	79,02
Zala	Vigh László	Fidesz	Felsőrajk	Független	100,00

* Az újonnan megválasztott polgármester képviselők

desz-, egy-egy a KDNP-, illetve az MSZP-frakció tagja) az Országgyűlésnek is tagjai egyben. A kilenc új nagyvárosi polgármester közül hatot (5 Fidesz- és 1 KDNP-frakció tagjaként) parlamenti képviselők közül választottak meg. Megyei jogú városi polgármesteri tisztség megtartásáért szállt ringbe és szenvedett vereséget az országgyűlési képviselők közül a szocialista *Ipkovich György* (Szombathely) és *Káli Sándor* (Miskolc). Egy-egy nagyvárosi polgármesteri tisztség elnyerésére tett sikertelen kísérletet az MSZP-frakcióból *Ivancsik Imre* (Szolnok), *Lampert Mónika* (Kaposvár), *Lukács Zoltán* (Tatabánya) és *Harangozó Tamás* (Szekszárd), valamint a Jobbik-frakció tagjai közül *Gyüre Csaba* (Nyíregyháza) és *Mirkóczki Ádám* (Eger), továbbá a Fidesz-frakcióból *B. Nagy László* (Szeged). A legnagyobb arányú (79,12%) győzelmet a kecskeméti *Zombor Gábor* aratta, míg legkisebb aránnyal (41,06%) tudott nyerni négy jelölttel – köztük az előző polgármester, *Marion István* – szemben Nagykanizsán *Cseresnyés Péter*. (Lásd: 1. táblázat.)

A 305 városi polgármesteri tisztség közül 49 helyen a jelöltek között találkozhattunk országgyűlési képviselővel is. A 27 parlamenti képviselő városi polgármester közül egyedül *Hörccsik Richárd* (Sárospatak) nem indult ismételtelen a településvezetői tisztség elnyeréséért. A kettős képviseletet betöltő helyi és országos politikusok közül nem sikerült megőriznie a polgármesteri tisztséget *Meggyes Tamás*nak (Esztergom), *Hadházy Sándornak* (Visegrád) és *Patay Vilmosnak* (Dombóvár), mindhárman a Fidesz-frakció tagjai a parlamentben. Ugyanakkor 23-an az országgyűlési képviselők közül (19 Fidesz- és három KDNP-frakciótag, valamint egy független) ismételtelen megkapták a városi választópolgárok többségének támogatását. Ugyancsak 23 országgyűlési képviselő tett kísérletet a polgármesterség elnyerésére, közülük 13-an si-

kerrel. Így a parlamenti Fidesz-frakcióban 11, a KDNP és az MSZP képviselőcsoportban egy-egy fővel nőtt a városi polgármesterek száma. Tíz országgyűlési képviselő viszont nem tudta elnyerni a választók többségének bizalmát: a Fidesz-frakcióból *Ékes József* (Ajka), *Lukács László* (Kiskunhalas), *Gyopáros Alpár* (Csorna), *Mágori Józsefné* (Makó), *Román István* (Ibrány) és *Sági István* (Martfű), valamint a szocialista képviselőcsoportból *Vadai Ágnes* (Tiszafüred) és *Garai István Levente* (Kiskunfélegyháza), a Jobbik képviselője, *Kepli Lajos* (Balatonalmádi), továbbá az LMP országgyűlési képviselője *Kaufer Virág* (Szigetszentmiklós). A városi polgármester országgyűlési képviselők közül hárman – *Tasó László* (Nyíradony), *Hoffman Pál* (Tököl) és *Köszei Zoltán* (Dabas) egyedüli jelöltként győzött, míg versenyben a legnagyobb arányú győzelmet *Bóka István* (87,28%) aratta Balatonfüreden. A legkisebb arányú győzelmet (37,06%) Zalaszentgróton *Baracska József* (MSZP) érte el öt független jelölttel szemben, köztük a volt polgármesterrel, a húsz éve a települést vezető *Császár Józseffel*, valamint *Boros Imre* volt miniszterrel. (Lásd: 3. táblázat.)

A 2826 községi polgármester közül csak 21-en voltak egyben országgyűlési képviselők is, és mindannyian kísérletet tettek a polgármesteri tisztség ismételt elnyerésére. Közülük a Fidesz-frakció két tagja, *Bábiné Szotzfried Gabriella* (Szódliget) és *Karakó László* (Gávavencsellő) nem tudta megőrizni polgármesteri tisztségét. Az eddigieken kívül a Fidesz országgyűlési képviselőcsoportjából még hárman tettek kísérletet a polgármesterválasztáson, közülük *Vincze Lászlónak* Felgyőn nem sikerült, mivel a hét jelölt közül csak az ötödik helyet szerezte meg. Így az önkormányzati választást követően is maradt a parlamentben a 21 fős községi polgármesteri létszám. A kettős

képviseletet betöltő településvezetők közül négyen – *Szabó Csaba* (Hollókő), *Móring József Attila* (Somogyvár), *Lakatosné Sira Magdolna* (Túristvándi) és *Vigh László* (Felsőrajk) – kihívó nélkül indulhattak a választáson, míg versenyben a legnagyobb arányban (84,82%) *Simonka György* (Pusztatotlaka) nyert. A legkisebb arányú (34,82%) győzelmet három jelölttel szemben Zsámbékon *Csenger-Zalán Zsolt* aratta. (Lásd: 4. táblázat.)

Összességében az Országgyűlésben 88-ra nőtt a polgármesterek száma, közülük 75-en a Fidesz-, 8-an a KDNP-, 3-an az MSZP-frakcióban foglalnak helyet. Eredetileg az edelényi *Molnár Oszkár* volt egyedül független képviselő és polgármester, most az LMP-t elhagyó *Ivány Gábor* is független képviselő lett. ♦

Ha normális a világ

Szerző: **Csiky Ildikó** főszerkesztő | Fotó: **Kolin Péter**

Ez a beszélgetés Zongor Gáborral, a TÖOSZ főtítkárával több mint harminc évet ölel át: a pályakezdésétől a főtítkári tisztség elnyeréséig. Fölidézte a fiatalságát, azokat a hetvenes-nyolcvanas éveket, amelyekről ma nem divat jókat mondani. A főtítkárral mégis megtette. Elismerően beszélt Veszprém megyei főnökeiről, akik segítették a pályakezdését, mesélt egy csapat fiatalról, akik arra készültek, hogy megváltják a világot, és eredményként könyvelte el, hogy a megyében már az 1985-ös országgyűlési választáskor következmények nélkül sikerült megszabadulni a „Veszprém megyei hadúrától”. Zongor Gábor beszélt kudarcokról is, megosztotta velünk az országgyűlési képviselőként megélt negatív élményeit, és megtudtuk azt is, hogy miért izgalmas feladat a TÖOSZ főtítkárának lenni...

– 1977 áprilisában álltál a közigazgatás szolgálatába, tudatos választás volt?

– 1972-től jártam az ELTE Jogi Karára, 1976 őszén – már friss házasként – feleségemmel kerestük a lehetőséget, hogy hol tudnánk élni, letelepedni; Zsuzsa pesti leány volt, én meg vidéki. Nekem állást ajánlottak az egyetemen, de hamar kiderült, hogy egy pesti lakásra 3-4 évet kellene várni. Ezért elhatároztuk, hogy vidéken próbálunk szerencsét. Ekkor Veszprém városa nagyvonalú ajánlatot tett, azt mondták, jöjjünk, lesz munka és lakás is. Így 1977 tavaszán a Veszprémi Járási Hivatalnál kisajátítási és bányakártalanítási ügyintézőként kezdtem el dolgozni, Zsuzsa meg a városháza titkárságán.

– Mennyire állt közel az érdeklődésedhez a bányakártalanítás?

– Nagyon élveztem. Jó volt csapatban dolgozni, a bányakártalanítás pedig rendkívül izgalmas volt. Dudaron például alábányászták a

falut, az ott élő emberek kárt szenvedtek: ebben kellett valamilyen módon igazságot tenni. Később a hivatalnál a titkárságra kerültem, törvényességi ellenőrzési ügyekkel foglalkoztam. Megismertem sok községet – jártunk testületi ülésekre, falugyűlésekre –, megtanultam, miként működik a tanácsrendszer. Olyannyira, hogy 1979-ben a *Tanácsrendelet mint sajátos jogforrás* címmel írtam egy tanulmányt, amellyel sikerült felkeltenem a megyei tanács fiatal osztályvezetőjének a figyelmét. Szabó Lajos hívott, hogy menjek hozzá dolgozni a megyei tanácsra.

– Ez nagy előrelépésnek számított?

– Feltétlenül. 1980. január elsejével kerültem a megyeházára. Szabó Lajos akkor lett a szervezési és jogi osztály vezetője. Jó fiatal csapatot épített ki, ennek lettem én is a tagja. Ebben a társaságban nagyon sok belső szakmai vitát folytattunk, Lajos kifejezetten ösztönözte, hogy írjunk, elemezzünk s min-

dig kellő kritikával nézzük a dolgokat. Akkor került oda megyei tanácselnöknek Gyuricza László, aki nem a közigazgatásból, hanem a vállalati szférából jött, s teljesen más politikai stílust honosított meg. Mellette persze ott volt Hardy Zoltán, az 1953-tól funkcióban lévő megyei vb-titkár is a maga nagy rutinjával, sajátos jogi szemléletével, stílusával. Ez furcsa kettősséget jelentett a vezetésben, de bennünket mind a két vonal elfogadott. Szabadkezet kaptunk! A fiataloknak pályázati rendszert vezettünk be, megyei szakmai vetélkedőket szerveztünk, ami akkor nagyon nagy lehetőségnek számított. Mondok egy példát: ha egy községi ügyintéző valamilyen témában írt egy jó dolgozatot, adott esetben hamar vb-titkár lehetett egy nagyobb településen; vagy egy kisközségi vb-titkár, ha kitűnt valamivel, joggal pályázhatott városi szerepre. Nagyon sok támogatást kaptunk az akkori megyei tanácsi vezetéstől. Az 1970-es évek végétől létezett az Államigazgatási Ifjúsági Napok elnevezésű országos mozgalom, amelyet a Minisztertanács Tanácsi Hivatala támogatott. Ez azért volt nagyon jó, mert rajta keresztül megismerhettünk más megyékben dolgozó kollégákat, s a konferenciákon olyan szakmai kapcsolatok épültek ki, amelyek élnek a mai napig.

– Például?

– Például Kiss László – ma alkotmánybíró – azóta a barátom, amióta egy pécsi konferencián ismeretlenül megbíráltam a tevékenységét. Amikor befejeztem az előadásomat, a szünetben odajött hozzám egy testesebb fiatal fickó és bemutatkozott... Furcsa idők voltak. Persze ostobaság lenne olyat állítani, hogy demokrácia volt, s nem érződött például az egy párti nyomás. Dehogynem érződött! Amikor Papp János, a megye első számú hadura lete-

remtette a szószékről az összes köztisztviselőt, s majdhogynem azt mondta, hogy kártékony kerékkötői vagyunk a rendszernek, akkor persze nagyon idegesek lettünk.

– *Visszabeszélni, gondolom, nem lehetett?*

– Mindenesetre 1985-ben Papp János meg tudott bukni a parlamenti választáson. Amikor a mai fiatalok a múlt rendszerbeli diktatúráról beszélnek, mindig elmondom; ha 1985-ben, nem demokratikus választási keretek között, kötelező kettős jelölésű szisztémában egy megyei párt hadura meg tudott bukni úgy, hogy még pótképviselő sem lett az Országgyűlésben, mert Ajkán 25 százaléknál kevesebb szavazatot kapott, akkor azért az már nem volt annyira elnyomó, eltaposó rendszer. Persze voltak határok, tabuk, de az nem merült fel – legalábbis bennem nem, de szerintem a túlnyomó többségben sem –, hogy ne beszélhettünk volna nyíltan olyan dolgokról, amikkel nem értettünk egyet. Persze adódtak félreértések, meg voltak olyanok, akik az efféle kibeszélésekről a híreket vitték ide-oda, amoda. De olyan volt a helyzet, legalábbis az én közegemben, ha a főnökeim, hírt kaptak arról, hogy a Zongor valahol már megint vadakat beszélt, akkor tőlem kérdezték meg: hogy is volt ez a történet? Ilyesmiből nekem soha semmi problémám nem volt!

– *Aztán 1990-ben megyei elnök lettél...*

– Igen, annak ellenére, hogy nem állt szándékomban politikai szerepet vállalni, a közgyűlési elnökség pedig politikai szerepvállalás volt. Még akkor is, ha 1990-ben nem pártpolitikai szempontok alapján dőlt el az elnökségem.

– *Hanem?*

– Akkor én megbízott megyei VB-titkár voltam, a megyeházán úgymond a főállású főnök, minthogy akkoriban minden választott

tisztviselő így vagy úgy elhagyta a megyeházát. A megyei tanácselnök és két elnökhelyettes nyugdíjba ment, a harmadik elnökhelyettes elment gimnáziumi igazgatónak, míg az általános elnökhelyettes a továbbiakban társadalmi megbízatásban tevékenykedett. Így én megmaradtam, mint megbízott VB-titkár, nekem kellett a rendszerváltozást végigvinni. Nagyon izgalmas volt, még akkor is, ha fogalmam nem volt, hogy mi lesz ebből. Jól emlékszem, amikor Horváth Balázs, 1990. március 15-én, a megyeházával átellenben a Petőfi táblánál egy söprüvel a kezében azt mondta, hogy majd kisöprüzik innen a kommunistákat. A köztisztviselők nem örültek a kijelentésének... de ugyanez a Horváth Balázs kérte ki a megyei tanácstól Szabó Lajost, és én lettem Szabó Lajos utóda. Az én feladatomban volt megszervezni azt, hogy a megyei gyűlések választásai megtörténjenek. Jártam a választói gyűléseket, és annak rendje, módja szerint megtörtént a választás.... Elnököt pedig oly módon kerestünk, hogy a *Veszprém Megyei Naplóban* föladtunk egy hirdetést, hogy „megyei közgyűlési elnök kerestetik”. Lehetett pályázni, aki akart, jelentkezhetett. Megkerestem a politikai pártokat, adjanak ötleteket, hogy ki legyen az elnök. Kapacitáltam a kisgazdákat, mert úgy találtam, ez a funkció leginkább a kisgazda párthoz illene. De a pártokat akkor ez a stalling még nem érdekelte. Tizenhárom jelölt jött össze, volt köztük egy taxi vagy buszsofőr is, közben engem is több helyről jelöltek... hosszas vívódás után döntöttem úgy, hogy teszek egy kísérletet a közgyűlési elnökségre. Az első körben nem volt eredmény, a szimpátia-szavazás után hárman maradtunk, kétharmados többség kellett az elnökválasztáshoz, a 60 százalékos körüli eredményem az első körben nem volt elég. A két

***Ha normális a világ,
akkor a megoldások technikáján,
módszerén kellene elsődlegesen vitatkozni,
nem pedig a másikat figyelmen kívül hagyni
vagy félretolni, azért mert „rossz helyen ül”.***

Zongor Gábor 1953-ban született Mosonmagyaróváron. Gyermekéveit a Vas megyei Alsóságon töltötte. A celldömölki gimnázium elvégzését követően az ELTE Állam- és Jogtudomány Karán szerzett jogász diplomát. Feleségével együtt 1977-ben Veszprémben telepedett le, ahol a tanácsigazgatásban dolgozott. 1990–1998 között a Veszprém megyei közgyűlés elnöke, majd másfél évig országgyűlési képviselő. 1999-től a TÖOSZ főtítkára. *Fontosabb kitüntetései:* Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje, Comitatus Nívódíj, Köllner Ferenc Emlékdíj.

Ismert és elismert festő. Több mint harminc hazai önálló tárlaton kívül kiállításai voltak Svájcban, Belgiumban, Németországban, Olaszországban, Ausztriában, Szlovéniában és Franciaországban. Műveivel hazai és nemzetközi kiállításokon kívül folyóiratok és könyvek címlapjain és illusztrációként is találkozhatunk. 1998-tól a Veszprémi Művész Céh tagja.

választás között eltelt egy hét alatt nagyon sok sikertelen politikai háttéralku szövődött, mindezek ellenére, kétharmados többséggel megválasztottak a közgyűlés elnökének. Nagy tanulság volt ez számomra. Szép időszak volt, de lehetett kapni benne bőven sebeket is. Aki valamilyen önkormányzati szerepet vállalt, nagyon komolyan gondolta azt, hogy alkosson, részese legyen az újnak. Nem merültek fel olyan dolgok, hogy a képviselő azért vállal feladatot, hogy pénzt kapjon. Akkor még nem is kaptak tiszteletdíjat a megyei közgyűlési tagok. Ez egy tisztességes közéleti szerepvállalás volt, egyfajta elismerés, ha megbízták ezzel a feladattal. Nagyon jó volt velük dolgozni, annak ellenére, hogy mindenki mást gondolt az egészről. A megyei tanács megszűnt, a megyei önkormányzatok teljesen más jellegűek voltak, a kettőből kellett valahogy fölépíteni egy új, működőképes rendszert.

– *Meddig voltál a közgyűlés elnöke?*

– Nyolc évig, azaz 1998-ig. Akkor hoztam egy döntést, ami tévesnek bizonyult. Azt gondoltam ugyanis, hogy a Horn-kormány tovább fog működni. A helyzetet úgy ítélt meg, hogy viszonylag jól alakulnak a dolgok, a gazdaságot nagyjából sikerült egyensúlyba hozni, ezért a Horn-kormány marad. 1994–98

között azt láttam, hogy azok a megyék, amelyeknek az élén kormánypárti képviselő áll, forrásszerzés dolgában előnyösebb helyzetben vannak. Akkor úgy gondoltam, még egy ciklust meg kellene csinálni megyei közgyűlési elnökként. Ám ahhoz, hogy a megyének többet tudjak hozni, fel kellene vállalni a parlamenti képviselőséget. Így hát elindultam a választáson, ahol értelemszerűen nem nyertem, Horváth Balázs volt a győztes. Viszont a szocialista párt megyei listájáról bekerültem. Tehát parlamenti képviselő lettem, de nem kormánypárti, ugyanis a Horn-kormány megbukott. Akkor léptem be az MSZP-be is, mert úgy gondoltam, hogy ha ez a párt engem vállalt ebben a helyzetben, akkor én megpróbálok ennek a pártnak segíteni. Tehát 1998. május 25-én, Orbán napján beléptem az MSZP-be, közben hamar kiderült, hogy ez a parlamenti képviselőség nem nekem lett kitalálva, ez nekem nem tetszik...

– *A felismeréshez mennyi idő kellett?*

– Három nap. Az Alkotmányügyi Bizottságnak voltam a tagja, ahol már az első alkalommal egy szavazás során, a kormánypárti többség szavazattal arra kötelezte a bizottság a jelenlévő törvény-előterjesztő képviselőt, hogy a hozzá intézett ellenzéki kérdésekre ne válaszoljon. Akkor azt mondtam, hogy

én valami nagyon rossz helyre kerültem. Nagyon nem tetszett, hogy még egy sima, egyszerű szakmai ellenzéki javaslatom sem ment át. Hát akkor mi értelme van az egésznek? Miután 1998. november másodikával megszűnt az elnöki tisztségem a megyei közgyűlésben, onnantól főállású parlamenti képviselő voltam. Be kellett látnom, hogy ez nem olyan időszak, amire nagyon büszke lehetnék. Nem sikerült ennek a feladatnak az ízére rátalálnom, az meg nem vonzott, hogy csak azért mondjak ellent, mert ellenzékben vagyok. Ebből volt is bőven konfliktusom a frakción belül.

– *Milyen jellegűek?*

– Azt gondoltam, és ma is azt gondolom, hogy egy közéleti szereplő nem pusztán pártkatona, hanem van autonómiája, van egyénisége, értékrendje és ezek szerint kell politizálnia. Ennek megsértése vagy korlátozása nagyon rossz dolog. Úgy vélem, a közéleti szereplő azért vállal szerepet, mert közügyek szolgálatával akar jót tenni. Én nem tudom feltételezni a másik párt képviselőjéről, hogy ő rosszat akar. Miért akarja? Ugyanazt akarja, mint én – gondolom – csak más megoldásokkal. Ha normális a világ, akkor a megoldások technikáján, módszerén kellene elsődlegesen vitatkozni, nem pedig a másikat figyelmen kívül hagyni vagy félretolni, azért mert „rossz helyen ül”. Az önkormányzati képviselő

és a parlamenti képviselő is esküt tesz. Ha az eskü szövegét elfogadom, akkor annak szellemében kellene dolgozni. Nagyon rossznak tartom, hogy ezt az esküt mindenki leteszi, azután úgy cselekszik, mintha elfelejtette volna.

– *Ezért megpályáztad a Tőosz megüresedett főtitkári tisztségét...*

– Igen. Egyrészt menekülést jelentett a parlamentből, a pártpolitikától, másrészt szakmai kihívás volt. Mert az igaz, hogy 1977-től a közigazgatásban, 1990-től mint közgyűlési elnök sok tapasztalatot szereztem, de mégis a Tőosz főtitkáráként tanultam a legtöbbit. Számomra nagy ajándék, hogy ezt a tisztséget ennyi ideje betölthetem.

– *Lehet, hogy ajándék, de úgy tűnik, főtitkárként sem kerülöd a konfliktushelyzeteket. És ahogy telik az idő, egyre szókimondóbban fogalmazol. Egyik legutóbbi napilapos nyilatkozatodban árulod érdekvédőnek nevezted a Megyei Jogú Városok Szövetségének elnökét...*

– Úgy vélem, a konfliktussal, mint helyzettel, nincs baj, az természetes állapot. A konfliktus viszi előre a dolgokat. Jobb úgy dolgozni, hogy kiderül, ha valami nem stimmel, s nyilvánosságra kerül, ha nincs egyetértés valahol. Szerintem ez jobb, mint amikor úgy tűnik, minden rendben, mégsem mennek előre a dolgok. Ha van valami belső, hátsó, rejtett ellenállás, azt a legnehezebb kezelni. Amikor nem nyilvánvaló ki az ellenfél, nem nyilvánvaló a vita lényege, hanem csak homály van. Az a helyes, ha a konfliktusban lévő szereplők tiszta lapokkal játszanak, és ütköztetik a nézetüket. Az em-

lített keserű nyilatkozat mögött éppen ez van. Ugyanis az lett volna a helyes, ha a Megyei Jogú Városok Szövetségének elnöke azt mondja: eddig úgy gondoltuk, hogy csináljuk közösen, de most új helyzet van, politikailag átíródott a rendszer. Most már másképp gondoljuk az érdekvérvényesítés dolgát, mi más úton próbáljuk a saját érdekeinket érvényesíteni, csináljatok azt, amit akartok. Ebben az esetben azt mondom, rendben van, ez tiszta beszéd. De az, hogy benne vagyok az együttműködésben, formálisan, és mindig odébb tolom a nyilatkozatomat a döntésről, kifarolok a dologból, és a végén, amikor már elfogy az idő, akkor még teszek rá egy lapáttal! – nos, én úgy vélem, ez nem korrekt együttműködés.

– *Messzemenő következtetés...*

– Ez egy eset. A nyilatkozataim mögött lényegében az van, hogy eltelt több mint négy hónap, s az új kormányban az önkormányzatokért felelős minisztérium vezetése kísérletet sem tett arra, hogy leüljön az önkormányzati szövetségek elnökeivel. Ilyen az elmúlt húsz évben még nem fordult elő! Tudom, sok nehézség volt az elmúlt hónapokban. Árvíz, gazdasági válság, vörösiszap meg minden. Ezt abszolút megértem. De akkor is! – szakítani kell egy kis időt arra, hogy azt mondjam: „állj, gyerekek, tudom, hogy ti vagytok, és amikor meghallgatott az önkormányzati bizottság, akkor azt is mondtam, hogy igen, akarok ezekkel a szövetségekkel együttműködni. Sőt, azt is, hogy a 6/3-as keretelosztásról is egyeztetek veletek. A 12 pontból pedig kettőt már teljesítettünk, s azon vagyunk, hogy minél előbb teljesüljön a többi tíz.” Ha a miniszter nem ér rá, odajön az

egyeztetés elejére, jelzi: tudok rólatok, és akkor a témával foglalkozó államtitkárral elindulhat egyfajta előrevivó párbeszéd. Így elkerülhető lett volna például a malőr az Európa Tanácsba történő delegálásnál (*Lásd: 16. oldal -szerk.*). Azért lehetek talán kissé érzékenyebb, mint korábban, mert nem vagyok arról meggyőződve, hogy a kétharmados parlamenti többség kétharmados bölcsességet von maga után. Az érdekek nagyon sokszínűek és szövevényesek, mert például nem ugyanaz az érdeke egy Fidesz-többségű községnek, mint egy Fidesz-többségű városnak. Nem ugyanaz az érdeke egy Fidesz-többségű megyének, mint egy másik megyének.

– *Az elmúlt húsz évben a kormányok és az önkormányzatok között mindig voltak problémák. Az érdekszövetségek közül valaki mindig „kihúzott”, így a mindenkori kormánynak sikerült a szövetségek között rést találni. Ha cinikus akarok lenni, mostanáig még csak négy hónap telt el... Melyik kormány volt az, amelyik tényleg komolyan vette az önkormányzati szövetségeket? Mindenki ígért valamit! Volt, aki az Önkormányzatok Házát, volt, aki a szövetségek működéséhez ígért támogatást és teremtett infrastruktúrát, és volt, aki mindezt visszavette. Általában mindig volt mézesmadzag. Úgy tűnik, mára ez is elfogyott.*

– Tulajdonképpen teljesen igaz: a kormány–önkormányzat közötti együttműködés sosem volt kiegyensúlyozott, vagy kitisztított. Sőt, 1990-ben a Tőosz-szal szemben hoztak létre szövetséget – kormányzati inspirációra. A Horn-kormány idején sem volt ez könnyű menet, hiszen a kormány eladott egy jókora részt az önkormányza-

Zongor Gábor
Az éjszaka csodái
című festménye

tok vagyonából. Azt kell mondanom, hogy az első Orbán-kormány idején a Pintér Sándor vezette Belügyminisztériummal folyamatos és kiegyensúlyozott volt a munkakapcsolat. Akkor például el tudtuk érni, hogy szeptember 30-a legyen a Helyi Önkormányzatok Napja. Nem örült ennek az akkori Orbán-kormány, de sikerült elérni. Az a furcsa helyzet állt elő, hogy akkor a parlamenti vitában ezt a kérdést éppen az SZDSZ támadta. Tehát konfliktusos és eredményes is volt az egyeztetésünk. Megosztottak voltunk, hiszen akkor a Magyar Önkormányzatok Szövetsége nem volt olyan kritikus a kormánnyal kapcsolatban, mint a többi szövetség. A Medgyessy-kormányról nagy fordulat volt, amikor maga a miniszterelnök ült le a szövetségek vezetőivel.

– Ez volt az első ilyen alkalom?

– Igen, Medgyessy volt az első, aki ezt megtette, majd a botrányos költségvetési egyeztetés után Gyurcsány kísérletként létrehozta a Kormány-Önkormányzatok Egyeztető Fórumot (KÖEF). A KÖEF jelentősen javította az önkormányzati szövetségek közötti együtt működést, de végül – két és fél év működés után – Bajnai Gordon miniszterelnök jelenlétében függesztette fel a tevékenységét a KÖEF önkormányzati oldala.

– Kemény lépés volt.

– Elkerülhetetlen. 2009 nyarán bejelentik, hogy 120 milliárddal kevesebbet fognak kapni az önkormányzatok. És az általunk kezdeményezett tárgyalási kísérletekre nincs válasz. Csak akkor ültek le tárgyalni, amikor már gyakorlatilag eldőlt minden, a költségvetési törvényjavaslatot már benyújtották a T. Háznak. Ne felejtjük el, a tárgyalások fel függesztésével mind a hét szövetség egységesen egyetértett, annak ellenére, hogy a hétből kettőnek szocialista politikus volt az elnöke, s akkor Molnár Gyula parlamenti képviselő is volt. Tehát akkoriban elég tisztességes szolidaritás volt a szövetségek között. Ma az új helyzet az, hogy nincs asztal, ami mögé leülhetnénk. Tehát nincs is honnan kivonulni. Nem történt még meg a párbeszéd kereteinek a meghatározása sem.

– Mi lenne a legfontosabb ebben az új helyzetben? Először a szövetségek maguk között teremtsenek rendet, hogy közösen tudjanak fellépni, vagy pedig külön-külön keressék az utat?

– Szerintem a szövetségeknek mindenképpen le kell ülniük egyeztetni, és lehetőség szerint szorosabbra fűzni az együttműködés eddigi laza formáit. Ez a hét szövetségből ötöt érint. Két szövetség esetében pedig végig kell gondolni azt, hogy ebben az új helyzetben mennyire lehet rájuk azt mondani, hogy valódi önkormányzati érdekvédelmi szervezetek. A szereplők – megyei, városi polgármesterek, megyei közgyűlési elnökök – zöme ugyanis parlamenti képviselő, kormánypárti képviselő. A TÖOSZ is ezzel a konfliktussal küzdött az elmúlt három és fél évben. Az volt a kérdés, Molnár Gyula elnök kormánypárti parlamenti képviselőként mennyire legyen lojális a kormányával. És vannak olyan döntések, ahol – úgymond – nem farolhat ki, lásd a költségvetést. Közben pedig a kormány intézkedéseivel, elképzeléseivel, szándékával szemben önkormányzati érdekvédőként kell ellentétes álláspontot megfogalmaznia.

– Akkor hát együtt, vagy külön?

– Bizonyos értelemben értem én a megyei jogú városok különutas politikáját, hiszen a megyei jogú városok vezetői, legalábbis a zömük, joggal érezheti azt, hogy birtokában vannak a saját településük céljainak eléréséhez szükséges politikai eszközöknek. Ezért nem igényelnek szolidaritást a többiektől, nem igényelnek

közös fellépést, mert úgy érzik: benne vagyunk a hatalomban, nekünk megvannak a csatornáink, eszközeink. Itt most tényleg új helyzet állt elő: van két szövetségünk, amelyiknél erősebbé vált a pártpolitikai szempont, a kormányzás szempontrendszer, és van öt, úgymond politikailag kevésbé felértékelt szerveződés, amelyik viszont küzdhet az önkormányzatok túléléséért, erősen megszervezve az összefogást. Talán éppen a párbeszéd hiányából adódó vákuum teremtheti meg azt, hogy jobban egymáshoz sodródjanak az ebben a munkában szerepet vállalók. Nem hiheti egyik szövetség sem, hogy ő most akár súlyánál, akár történelmi múltjánál, szakmai tapasztalatánál fogva egyedül képes markáns szerephez jutni. Viszont mindegyikre szükség van ahhoz, hogy föllépésük olyan súlyú legyen, aminek eredményeként megindulhatnak a tárgyalások. ♦

igényes utcabátorok

ALMA
UTCAI BÁTOROK

- Utcbátork
- Információs rendszerek
- Műladékgyűjtők
- Kutyajáróparkok
- Pad
- Asztal
- Kút
- Virágágyás
- Forgalomkorlátozók
- Favédelem
- Favédőrács
- Kerékpártartók
- Közbátork

ALMA-REND
KERESKEDELMI ÉS SZOLGÁLTATÓ KFT.
6800 Hódmezővásárhely, Makói út, Pf. 38.
Telefon/fax: (62) 245-368
Telefon: (62) 245-090, Telefon: (62) 239-377
E-mail: alma-rend@vnet.hu
www.alma-rend.hu

► Szövetségi felhívásunk a www.alma-rend.hu

„A forradalomban nemcsak a múzsák pihentek...”

Az 1990–2010 között szolgáló polgármestereket köszöntötte a TÖOSZ

Szerző: Csiky Ildikó főszerkesztő | Fotó: Kolin Péter

A legújabb kori magyar önkormányzati rendszer létrejöttében településpolitikusként részt vevő és a választópolgárok bizalmából legalább öt választási cikluson keresztül polgármesterként szolgáló személyeket köszöntötte és emléklapot adott át nekik a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének elnöksége Budapesten, a Fővárosi Közgyűlés dísztermében.

A rendezvényen részt vettek az érintett TÖOSZ-tagtelepülések polgármesterei, az önkormányzati érdekszövetségek elnökei (az MJVSZ és a MÖOSZ, továbbá a kormány nem képviseltette magát), *Apáti István*, az

Országgyűlés Önkormányzati bizottságának alelnöke, a szövetségi szakértők, valamint a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének régi-új megbízott elnöke, *Szilágyi Menyhért*, Csorvás polgármestere.

Tarlós István főpolgármester képviselőjében mint házigazda, *Bagdy Gábor* újonnan megválasztott főpolgármester-helyettes köszöntötte a résztvevőket. *Molnár Gyula*, a TÖOSZ leköszönő elnöke üdvözölte a polgármestereket, majd értékelte az önkormányzati rendszert, miszerint az, ebben a formában kifáradt és elvérzett, reformért kiált. Véleménye szerint nem lehet az önkormányzatok kárára a válságot kezelni. Hangsúlyozta, hogy csak egy Magyarország van! – ez a legfontosabb üzenete a huszadik születésnapját ünneplő önkormányzati rendszernek. Befejezésül kiemelte: meg kell őrizni a TÖOSZ vezető szerepét.

Ezután *Kökényesi József* tudományos kutató, a TÖOSZ szakértője elemezte a húszéves magyar önkormányzati rendszert. Lényegre törő előadásában a kezdetekre úgy emlékezett, hogy „a forradalomban nemcsak a múzsák pihentek, hanem a józan ész is!” (A beszéd szerkesztett változatát lásd a 12. oldalon.)

Balról: Apáti István, Molnár Gyula, Bagdy Gábor, Zongor Gábor és Szilágyi Menyhért.
Elöl: Kökényesi József

Bagdy Gábor

Wekler Ferenc

Gémesi György

Molnár Gyula és Zongor Gábor

Ma óriási a csönd

Gémesi György, a Magyar Önkormányzatok Szövetségének (MÖSZ) elnöke, Gödöllő polgármestere emlékeztetett arra, hogy az elmúlt években az önkormányzati szövetségeknek a legfontosabb kérdésekben sikerült közösen fellépni a mindenkori kormányokkal szemben, de ez a folyamat az elmúlt évben megakadt, ezért a Kormány–Önkormányzatok Egyeztető Fóruma (KÖEF) a tevékenységét bizonytalan időre felfüggesztette. A pillanatnyi állapotot jellemezve úgy fogalmazott: „Ma óriási a csönd. A mai hatalom nem partner, ezért végig kell gondolni, hogy a szövetségek miként tudják érvényesíteni a jogaikat. Nem politikai szándékról, hanem értékrend megőrzésről van szó”. Az önkormányzatok látják el a közszolgálat 70 százalékát – hangsúlyozta, majd hozzátette: „vagyunk olyan legitimek, mint a parlamenti képviselők, sőt!”. A jövőt illetően a MÖSZ elnöke bejelentette a TÖOSZ és a többi szövetséggel való együttműködési szándékot.

Nem mindegy, hogy ki dönti el

Wekler Ferenc, a Községek, Kistélepülések és Kistérségek Országos Önkormányzati Szövetsége elnöke, Mecseknádasd polgármestere szerint ma van mit ünnepelni. Hiszen a településeken sikerült szinte a teljes infrastruktúrát kiépíteni. Az egykori országgyűlési képviselő, aki az Országgyűlés Önkormányzati bizottságának 1990-ben elnöke volt, büszke arra, hogy részese lehetett az önkormányzati rendszer létrehozásának. Véleménye szerint nem mindegy, hogy megmondják, vagy a település maga dönti el, hol épüljön iskola vagy egyéb intézmény. Hangsúlyozta, hogy meg kell őrizni az önkormányzatiságot. Az érdekérvényesítésről szólva ő is szorgalmazta a közös fellépést a mindenkori kormánnyal való egyeztetés során. Az ünnepi esemény Schmitt Pál köztársasági elnök önkormányzatokat köszöntő videóüzenetével zárult. ♦

Álmok és ÉBREDÉSEK

Adalékok az önkormányzatisághoz egy ünnep apropóján

Szerző: **Kökényesi József** tudományos kutató

Először is magyar állampolgári minőségemben fejezem ki köszönetemet önöknek azért, hogy két évtizede – vannak itt persze, akik három, négy, vagy annál is több évtizede – szolgálták, szolgálnak minket, az országot alkotó polgárokat. Hogy vállalták és vállalják sokszor önkizsákmányolásba hajló elszántsággal a közösséget végzett embert próbáló munkát, amelyért „menet közben” hálát és tiszteletet ritkán, megítélést és elítélést annál gyakrabban kapnak.

A magyar új önkormányzatiság hajnalára, 1989–90-re visszaemlékezve – Martin Luther King szálójáig utalva – azzal vezetem be bizonyára nem elfogulatlan szakmai mondandómat, hogy: volt egy álmom, vagy, hogy ne legyek önző:

Volt egy álmunk

Ez az álom felejteni akarta azokat az éveket, évtizedeket, évszázadokat, amelyekben az egyes ember a hatalom alárendeltjeként – ilyen vagy olyan, igaz vagy hamis értékvalasztások, ideológiák szerint – mindig a felül lévők által diktált és megengedett, tiltott vagy túrt keretek között élhette alattvalóként az életét. Azt gondoltuk, a szabad polgár, a citoyenlét elsősorban az ember természetes közegében valósulhat meg, mindennapi életének térbeli, kulturális, műszaki, gazdasági

és történeti környezetében: a településen. Azt reméltük, hogy a települési közösségek melegebben az ember visszatalál az önrendelkezés és az önként vállalt alávetettség harmonikus együttállásához. Ez az álom azt célozta, hogy a települések közössége öngazgatóvá váljon, hogy közvetlen szükségletei kielégítéséről helyben, a közösség tagjaival együttműködésben dönthessen.

Talán meglepőnek tűnik ma, de az 1980-as évek tanácsigazgatási rendszere (a nemzetközi mércével mérve is magas színvonalú szakigazgatási tevékenysége mellett) olyan társadalmi és gazdasági folyamatok befogadója volt, amely magában hordozta a helyi-területi közigazgatás önkormányzati rendszerré alakításának a lehetőségét. Ez 1984-től kezdődően meg is indult. A tanácsi gazdálkodás önállóságának erősítése, a tanácsok és szerveik kettős alárendeltségének megszüntetése, a tanácsi (települési) tulajdon kialakításának felvetése és a tanácsok állami tulajdon feletti kezelői jogának quasi tulajdonosi joggá transzformálása, hogy csak a legfontosabbakat említsem, addig soha nem tapasztalt mértékben csökkentette a kormányzati irányítás erősségét, és adott teret a tényleges helyi önrendelkezés kifejlődésének. A tanácsok szakmai közigazgatási fejlettségének fenntartását bizto-

sító szerves fejlődés és az önkormányzati rendszerbe való természetes átmenet lehetőségét azonban elsöpörte az 1989–90-es politikai és gazdasági rendszerváltás.

A helyi önkormányzatok kifejezik a helyi közakaratot

A rendszerváltó politikai erőknek nem voltak a tökéletes társadalmi-gazdasági berendezkedéssel adekvát tervei a helyi-területi közigazgatásra, így sajátos történelmi abszurdként a kerekasztal-tárgyalásokon 1990 februárjában az Államigazgatási Szervezési Intézetben (későbbi MKI) kidolgozott reformterveket vették át tárgyalási alapként a rendszerváltás előkészítéséhez. Az abszurditást az adja, hogy az 1990 elején működő BM önkormányzati koncepciója lényegében a szocialista társadalmi rendszer modellváltásába illeszkedő elméleti konstrukció. (A testületek és bizottságok feladat- és hatásköreinek modelljeként e koncepcióban a Párizsi Kommün államszervezési megoldásai köszönnek vissza ma is. Az önkormányzatok tulajdonossá tételére vonatkozó elképzelések célja az volt, hogy a földek, a termelő, szolgáltató vállalatok és intézmények, kereskedelmi vállalkozások nagy része továbbra is közösségi, települési tulajdonban maradjanak. A testület és a hivatalvezető (jegyző) viszonyát szabályozó megoldások a „minden hatalmat a szovjeteknek” elvet érvényesítette, és helyi szinten kizárta a hatalommegosztás polgári államszervezési elvének érvényesülését stb.)

A rendszerváltó békés társadalmi forradalom követte a forradalmak általános jellemzőit: a forradalomban nemcsak a műszak pihentek, hanem a józan ész is.

A BM-koncepció elfogadása mégis magyarázható racionális okokkal. Alkalmas volt ugyanis arra, hogy általa olyan helyi-területi igazgatási rendszer alakuljon ki, amely valóságos ellen-

súlya lehet a központi, kormányzati hatalomnak. A rendszerváltó erők idő hiányában – a szocialista, centralizált államhatalmi rendszerben szerzett félelmekből is táplálkozva – elfogadhatónak és kívánatosnak tartották a központi hatalommal szembeni erős féket alkotó önkormányzati rendszer kialakítását. Az Ötv. alapszövegének miniszteri indokolása állami szintre emelte az álmok deklarálását:

„A jogállam megfelelő önállósággal rendelkező, demokratikusan megalakított és működő, helyi önkormányzatokban lelheti meg tartópilléreit. Az erős önkormányzatok révén olyan önszervező helyi hatalomgyakorlás valósul meg, amelyben a lakosság közvetlenül, illetve választott helyi képviselői útján a törvények keretei között önállóan intézheti a helyi ügyek széles körét. (...) A helyi önállóságot anyagilag-szervezetileg-jogilag biztosító önkormányzatbarát környezetben a helyi önkormányzatok képessé válnak arra, hogy helyben önfejlesztési folyamatokat indítsanak el, (...) és önállóságukkal kapcsolódjanak az országos közfeladatok helyi érdekű megvalósításához. A helyi önkormányzatok széles feladat- és hatáskörükben eljárva kifejezik a helyi közakaratot, megjelenítik a helyi érdeket. Ilyen módon a már kiépült helyi önkormányzati rendszer arra is képes, hogy korlátokat állítson a központosítás túlzó törekvéseivel szemben.”

Az álmaink között szerepelt az önellátó, a vállalkozó önkormányzat

A rendszerváltói hevület a helyi-területi igazgatást széles felelősségű, ugyanakkor nagyszámú települési önkormányzatot magában foglaló rendszerként határozta meg. A nagy szám és a széles felelősség ritka (mondhatni ismeretlen) megoldás az európai közigazgatási rendszerekben. Közigazgatási szempontból nem, vagy alig védhető, de politikai racionalitása van. A xx. századi hazai politikai rend-

szerváltások (1919, 1949, 1989–90) a közigazgatást a legkisebb települések szintjéig kiépítették (vagy kiépíteni tervezték). A rendszerváltások társadalmi beágyazása ugyanis a leggyorsabban és leghatékonyabban a közigazgatás által érhető el. Ez a politikai racionalitás azonban szemben áll a közigazgatási racionalitásokkal. Az új rendszerben keletkező ellentmondások – a kormányzatok értékválasztásától függetlenül – beindították a helyi-területi közigazgatás centralizációjára való törekvést, azaz szűkítették a helyi politikai ráhatások lehetőségét.

A magyar önkormányzati rendszer azonban – bajai és ellentmondásai ellenére – alkalmas arra, hogy a települések lakosságát megfelelő közszolgáltatásokkal lássa el. Alkalmas a rendszer arra, hogy – bár korlátozott keretek között – versenyhelyzetbe hozza a településeket a lakosság „megszerzésében”, a szolgáltatási és munkahely-teremtési piacon, a közszolgáltatások mennyiségi és minőségi biztosításában. E funkciók ellátására azonban nem minden települési önkormányzat képes önmagában.

A szakma álláspontja szerint a települési önkormányzatok a feladataik, felelősségi körük ellátásához nem rendelkeznek (esetenként nem is rendelkezhetnek) elégséges saját, önállóságot biztosító forrásokkal. Más szóval

az önkormányzatok az állami költségvetés emlőjére kényszerített olyan (még mindig) csecsemők, amelyek a létezéshez elégséges, de a fejlődéshez már elégtelen mennyiségű „táplálékot” szívhatnak magukba,

miközben az önellátási lehetőségeik kimerültek, vagy soha nem is voltak meg.

Az álmaink között szerepelt az önellátó, a vállalkozó önkormányzat, amely a neki jutott állami vagyona alapozva közösségi vállalkozóként maga teremti meg a közszolgáltatási feladatai ellátásához szükséges pénzügyi forrá-

sokat, és az állam akkor és csak akkor nyújtja emlőjét, ha az adott önkormányzat önellátási képessége nem elégséges az életben maradáshoz. A gyakorlat elemzése során Vígvári András, az önkormányzatok gazdálkodásának elismert szakértője 2004-ben arra a következtetésre jutott, hogy: *„A helyi önkormányzatok 1990-ben, majd az azt követő években lényegében (...) a vállalkozó jellegű önkormányzat modelljét kívánták megvalósítani. (...) Az esetek jelentős többségében azonban a korábbi tanácselnök lett a polgármester, maradt a régi tanácsi apparátus. Ezek a tisztviselők nem voltak felkészítve és kiképezve a vállalkozói világ kihívásaira, nem voltak járatosak a társadalmi jogban, a bankjogban tapasztalataink szerint fogalmuk sem volt arról, mi az, hogy árfolyam-politika, kamat, osztalék stb. A vállalkozó önkormányzat elvét fokozatosan feladták, és a második ciklus második felétől, azaz 1996-tól a szolgáltató önkormányzat modellje kapott hangsúlyt.”*

A magyar azonban nem társul

A kiváló szakértő azonban figyelmen kívül hagyja, hogy a vállalkozó önkormányzatok kialakulását nem a személyükben „alkalmatlan” volt tanácselnökök és tanácsi apparátusok jelenléte akadályozta (nézzük csak meg Veresegyház példáját), az igazai ok az az állami döntéssorozat, amely „megfosztotta” az önkormányzatokat a piaci vállalkozások lehetőségét megteremtő állami vagyon (volt tanácsi termelő, szolgáltató, idegenforgalmi, vendéglátó, szállodaipari stb. vállalatok) megszerzésétől. Az önkormányzatok többsége csupán a helyi közszolgáltatások nyújtásához szükséges – jelentős részükben lerobbant – állami vagyon tulajdonosává vált, amely inkább kiadásokat, semmint bevételi lehetőségeket hordozott magában.

A feladatellátási felelősség és a gazdasági lehetőségek között keletkező ellentmondások megoldásaként kínálkozott a települési önkormányzatok önkéntes társulási rendszerének kialakíthatósága.

A magyar azonban nem társul, amíg a szomszéd tehene is meg nem döglik. A társulási hajlam hiánya persze számos más okra is visszavezethető, de a lényeg az, hogy az önkéntesség hiánya arra ösztönözte és ösztönzi a központi végrehajtó hatalmat, hogy – számos esetben valós – állampolgári esélyegyenlőségi megfontolások, gazdasági racionalitások (méretgazdaságosság) okán beindítsa a centralizációs államszervezési törekvéseit. Ezek részletezése (társulás-kényszertársulás dilemmája, államigazgatási feladatok koncentrációja, helyi közoktatás, egészségügy „visszaállamosítása”, új alsó igazgatási középszint – azaz a járás – visszaállítása) nélkül is köztudott, hogy az önkormányzatok alacsony szintű együttműködési hajlandósága felhatalmazást ad a mindenkor kormányzatnak az önkormányzati rendszer számos elemének „államosítására”.

Álmodtuk annak idején, hogy az önkormányzati rendszer motorja, generálója lesz a helyi civil társadalom megerősödésének, hogy a társadalmi eszközökkel megoldható feladatokból kizárható legyen a közhatalomként működő állam, és a helyi közösségek öntevékeny közreműködésével is gyarapodjon a közjó. A helyi közhatalom gazdasági és jogi eszközeivel támogatott civil társadalom feladata lenne e felfogásban sok más mellett: a települések közterületeinek ápolása és karbantartása; a közrend társadalmi védelme; az egymásra és egymás javaira odafigyelés védelmi rendszerének társadalmi kialakítása; a település fejlesztésének-fejlődésének előmozdítása önkéntes mozgalmak és anyagi vállalatok által; a helyi kulturális élet színesítése és a műveltség hozzá-

férhetőségének bővítése; az elesettek és rászorultak ellátásának társadalmi támogatottsága; a környezet védelmében a társadalmi tudatosság kialakítása és a környezetbarát megoldások elterjedésének szervezése stb.

A civil szervezeteink ezzel szemben – főleg a városokban – inkább alternatív vagy másodlagos politikai pártokként kezdtek el működni, és ennek is következtében ma alig beszélhetünk a településeinken civil társadalomról.

Álmodtunk arról, hogy a helyi önkormányzatok országos pártpolitikáktól mentesen, döntően a helyi közszolgáltatások és szolgáltatások, a szükséges mértékig pedig a helyi közhatalom megszervezésével foglalkoznak. Ma a városok túlnyomó többségében és már a községek jelentős részében is országos pártpolitikai, ideológiai elkötelezettségek nyertek mandátumot. Annak ellenére, hogy – tudtommal – nem lehet a települési szemetet jobb- és baloldali értékek szerint kezelni, miként a matematikaoktatásban sem lehet az egyszeregy eredménye pártpolitikai szimpátia kérdése, s a csatornarendszer kialakításához is több köze van a gravitációnak, mint a keresztény, vagy ateista ideológiáknak.

Álmodtunk arról, hogy a helyi önkormányzatok önszervező képességre erős helyi közösségeket épít fel, amelyekben a település rendező közösségi és egyéni értéként jelenik meg. Ezzel szemben

ma vagyonvédő, testőr és gárda típusú szervezetek sokasága nyomul a magára maradt közrend védelmére, miközben az önkormányzatok egy része is az erőszak-szervezet feletti uralomért, az önkormányzati rendőrségért esdekel a központi végrehajtó hatalomhoz.

Álmodtunk arról, hogy a települések feladataikkal arányos, elégséges forrásokkal rendelkeznek majd, amelyekből a településeket a kor színvonalán elvárható módon képesek mű-

ködtetni. Elmulasztottuk azonban megalkotni és az államtól kikényszeríteni a településüzemeltetés normatív szabályait, a településügy szabályozását, a településüzemeltetés sajátos szervezetrendszerének kialakítását a profit-termelésre szolgáló gazdasági társaságok helyett vagy mellett.

Az önkormányzatiság ma (is) aktuális problémáiról

Mára feszítő gondná vált az önkormányzati feladatok mennyisége és a finanszírozásukra fordítható pénzügyi források ellentmondása. Ebből következően az állampolgárok számára alanyi jogon biztosítandó közszolgáltatások mennyiségében és minőségében jelentős különbségek alakultak ki attól függően, hogy az adott állampolgár tehetős vagy elszegényedett önkormányzat közösségébe született, illetve telepedett le. Hatalmas különbségek alakultak ki más területeken is: lakhatás, munkahely biztosítása, a szabadidő értelmes és a rekreációt szolgáló eltöltésének lehetőségében.

Az évtizedek óta halogatott feladat elvégzésére célszerű lenne rávenni a központi hatalom döntéshozóit. Ennek lényege, hogy az állam konkrét tartalommal, mérték és minőség megadásával határozza meg a társadalmi szükségletek kielégítésében az állam feladatvállalását, és ezzel egy időben döntsön a vállalt feladatok államigazgatási és önkormányzati feladattá alakításáról, a vállalt feladatok finanszírozásáról, a források megosztásáról, vagy legalább a megosztás fő elveiről.

Anomáliákat mutat az önkormányzati humán és infrastrukturális fejlesztésekre fordítható állami és EU-források elosztási mechanizmusa is, amelyben az önkormányzatok nem, vagy alig kapnak beleszólási lehetőséget. Az államigazgatási

típusú elosztó (fejlesztési és pályázatkezelő ügynökségek) szervezetek és az önkormányzatiság alapeszméi párhuzamos utakon futnak.

Az ellentmondások feloldásában szerepet játszhat a közigazgatási szintek funkcióinak újrafogalmazása. Nem ördögtől való a megyék területfejlesztési funkciójának és az ehhez szükséges források feletti rendelkezési jogának újragondolása, a települési és kistérségi (járási) fejlesztések forrásszabályozásának és elosztási mechanizmusának átgondolása és a hatékony település- és térségfejlesztést szolgáló szabályozás kidolgozása, vagy a meglévő rendszer továbbfejlesztése.

A települések fejlesztési normatíváinak meghatározásával és normatív forrásszabályozásával két évtizede adós az állam.

Az önkormányzatokat közvetlenül érintő nagy állami elosztó- és szolgáltatórendszerek szerkezeti és finanszírozási válsága (egészségügy, közoktatás, szociális ellátás) eddig nem talált gyógyírt.

Az állami feladatvállalás újragondolásával párhuzamosan vizsgálandó, hogy az említett nagy ellátórendszerek, közszolgáltatások szervezése államigazgatási vagy önkormányzati típusú feladatmegoldást indokol. Ezen ellátórendszerek mely elemei minősüljenek helyi közügynek, amelyekben a szolgáltatás mennyiségi és minőségi eltérései megengedhetők az adott önkormányzat sajátos lehetőségeihez igazodóan, illetve melyeket kell államigazgatási szolgáltatásként megszervezni.

Az önkormányzati közigazgatás jelentős eleme az igazgatási típusú feladatok sora is, amelyben a polgármesterek is meghatározó szerepet játszanak. Általánosságban – a törvényességi mutatók alapján – a helyi önkormányzatok hatósági tevékenysége jónak mondható.

Nincsenek azonban megfelelő adatok az intézményirányítói és szolgáltatószervezői tevékenységekről, holott ezek hatnak igazán a lakosság életkörülményeire, közérzetére.

Személyes tapasztalataim szerint ez utóbbiak terén változatos fejlődést eredményezett az önkormányzati rendszer.

Az igazgatási feladatok többnyire ott mutatnak kiemelkedő eredményeket, ahol rendezett a polgármester és a jegyző, a testület és a jegyző kapcsolata, amelyben hagyják érvényesülni a jegyzői szakértelmet.

Ellentmondások ott tornyosulnak, ahol a jegyző (hivatal) és a polgármester (testület) közötti viszony jellemzője a bizalmatlanság és az ebből is fakadó politikai rátelepedés a szakmai tevékenységre.

Nem alakult ki a gyakorlatban a közszolgáltatások szervezésében hatékony munkamegosztási, feladatellátási modell a képviselő-testület és a hivatal, a képviselő-testület és a polgármester, a polgármester és a hivatal között. A megoldások sokszínűségében gyakori a testületi diktatúra a szolgáltatószervezés igazgatási elemeire kiterjedően is, vagy éppen ellenkezőleg: a testület nem képes, vagy nem akarja a szolgáltatások szervezésével kapcsolatos feladatait ellátni.

Az igazgatási anomáliák feloldása egyrészt átfogó kutatást, helyzetfelmérést, hibatipizálást igényel, továbbá szakmai megoldási alternatívák kidolgozását és az ezeken alapuló jogalkotási döntéseket. Másrészt az önkormányzatok szervezetiirányítási, szolgáltatószervezési megoldásai is feltérképezést igényelnek, és azok tükrében a modellértékű megoldásokra támaszkodva településüzemeltetési szabályok megalkotásával (a jó megoldások terjesztésével) lehet az önkormányzatok hatékonyságát, szakszerűségét fejleszteni.

Az önkormányzatiság néhány, vállaltan szubjektív elemének vázlatos értékelésével, esetenként lehetséges fejlesztési irányok bemutatásával igyekeztem – reményem szerint – segíteni nemes szolgálatuk még eredményesebbé, sikeresebbé tételét. ♦

A helyi demokrácia ünnepe

Magyar delegáció nélkül maradt az Európa Tanács Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusa

Szerző: **Sabján Katalin**, az Európa Tanács magyar delegációjának titkára

Október 25–28 között tartották Strasbourgban az Európa Tanács Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusának 19. plenáris ülészakát.

A változó időkhöz alkalmazkodva reformok végrehajtása és általános tisztújítás is zajlik az Európa Tanács Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusán (Kongresszus), miközben megemlékeznek arról, hogy 25 évvel ezelőtt kezdték az országok ratifikálni a Helyi Önkormányzatok Európai Chartáját, amely a fejlett demokratikus államok helyi önkormányzati alapértékeit rögzíti.

A 47 tagállam polgármesterei, választott képviselői együtt ünnepelték a helyi demokráciát – Magyarországot kivéve, minthogy a hivatalos eljárásrendet és a magyar önkormányzati szövetségek javaslatát figyelmen kívül hagyva a kormányzat nem delegált senkit a szervezetbe.

A Kongresszus a demokrácia, az emberi és a kisebbségi jogok, az esélyegyenlőség, a hátrányos helyzetű csoportok támogatásának érvényesüléséért, vagyis az Európa Tanács küldetésének megfelelő célokért küzd helyi és regionális szinten.

A 47 tagország helyi és regionális szintű választott képviselői által létrehozott grémium egyike a legfontosabb nemzetközi szervezeteknek, amelyben polgármesterek, közgyűlési elnökök és tagok dolgoznak együtt a nemes célokért immár 61 éve. A II. világháborút követően Európa békéjének és a népek békés együttélésének

megteremtésében döntő jelentősége volt a Kongresszusnak, ahol a korábban még szembenálló országok lakóinak közvetlen képviselői közelíteni tudtak egymáshoz. Később az Európai Unióba való belépéshez szolgált kihagyhatatlan előszobaként az Európa Tanács.

Mára az önkormányzati választások megfigyelése, az önkormányzati demokrácia támogatása, érvényesülésének ellenőrzése, a kisebbségi jogok érvényesülése, az esélyegyenlőség támogatása és a jó kormányzás elősegítése tartozik elsődlegesen vállalt feladatai közé.

Eddig jól működött

Bonyolult működési mechanizmusának fontos eleme az európai politikai pártok, a különféle régiók, település-típusok, nők és férfiak kiegyensúlyozott részvétele. Nemzeti delegációkba, helyi és regionális kamarákba, politikai frakciókba és bizottságokba tömörülve dolgoznak együtt a tagok.

Minden tagállam lakosságárányosan kap meghatározott számú állandó és helyettes tag delegálására lehetőséget, így hazánk hét állandó és hét helyettes tagot adhat.

A hatályos – és a magyar kormányzat által jelenleg is megerősített – eljárásrend alapján a magyar országos önkormányzati szövetségek javasolnak megfelelő számú tagot

(választott helyi és regionális képviselőket), akiket az önkormányzatokért felelős miniszter – jelenleg a belügyminiszter – delegál diplomáciai úton, a Külügyminisztérium közreműködésével a Kongresszusba.

Ezt két évente meg kell tenni, a feladat szerencsétlen módon egybeesik a magyar önkormányzati választások évével. Bár ez idáig ez nem okozott gondot: a kormányzati szervek és az önkormányzati szövetségek megteremtették a Kongresszusba delegált magyar képviselők számára a lehetőséget a folyamatos munkához.

A Kongresszusban a jól működő apparátus támogatása mellett kemény munka folyik a politikai frakciókban, a bizottságokban, a kamarákban, az évente kétszer megrendezett plenáris üléseken és az elnökségi üléseken. Ez utóbbi szűk körű grémium, ahova nem könnyű bekerülni. Így különösen értékes volt, hogy az elmúlt 16 évben *Borbély István* – volt polgári polgármester –, a magyar delegáció vezetője, a MÖSZ alelnöke jó munkája elismeréseként hazánkat és az Európai Néppártot képviselve állandó tagja volt az elnökségnek.

Ez azt jelentette a gyakorlatban, hogy más országok polgármestereivel, helyi és regionális szintű vezetőivel együtt havonta találkoztak, és irányították a Kongresszus működését a plenáris időszakok között.

A Kongresszusban folyó munkát pedig hazai felkészülés előzte meg, és aztán – többek között e hasábon – az ottani döntésekről és folyamatokról szóló itthoni beszámolók következtek.

A fő szabály az, hogy a kiutazásra az állandó tagokat illeti meg az elsőbbség, ám a delegáció helyettes tagjaival is jó volt az

együttműködés, így aki akart, mindig részt vehetett az üléseken. Évente minimum egyszer találkozót hívott össze az önkormányzatokért felelős miniszter, amelyen részt vettek a Külügyminisztérium képviselői is, és egyeztettek a magyar delegációval a hivatalos magyar álláspontokról az egyes ügyekben. Ám ha felmerült bármilyen, akár az önkormányzatoknak, akár a kormányzati oldalon fontos ügy, gyakran ad hoc jelleggel is egyeztettek. Ugyanígy folyamatos és jó kapcsolatban volt a magyar delegáció hazánk Európa Tanácshoz delegált nagykövetével is.

Mi zavarta meg ezt a szinte idillikus működést?

A kormányváltás? A kormányzati struktúra teljes átalakításával az Európa Tanács munkájában részt vevő, önkormányzati ügyekért felelős kormányzati munkatársak átkerültek a hatósági ügyekkel együtt a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumba, míg a kongresszusi delegációval kapcsolatos hatáskör a Belügyminisztériumban maradt. A szakbizottsági tagok munkája az Európa Tanácsban nem csupán nagy szakmai tudást és felkészültséget kíván, hanem bizony sok tapasztalatot és diplomáciai jártasságot is.

Az Európa Tanács felkérése alapján késséssel ugyan, de a nyáron elindult a kongresszusi magyar delegáció megújításának hivatalos procedúrája. *Szabó Erika*, a Közigazgatási és Igazgatási Minisztérium (KIM) államtitkára levéllel fordult az önkormányzati szövetségekhez:

„A Kongresszus Chartájának 6. pontja kimondja, hogy a tagok mandátumuk esetleges elvesztését követően további hat hónapon keresztül a Kongresszus tagjai

maradhatnak. Javaslatom szerint az őszi hivatalos jelölési eljárás során ezért a jelenlegi delegáció mandátumának megerősítése lenne indokolt, majd az önkormányzati választások lebonyolítását követően kell intézkedni az új tagok jelöléséről. Álláspontomat a korábbi gyakorlat is megerősíti, hiszen volt már rá alkalom, hogy a tagok hivatalos jelölési eljárása és a hazai önkormányzati választások időpontja ilyen módon egybeesett.”

Valamennyi önkormányzati szövetség idejében kialakította álláspontját, leadta javaslatát, így minden egyensúlyi kritériumnak (regionális, településtípus, politikai hovatartozás, nemi megoszlás szerinti) megfelelő delegáció állhatott volna össze a hivatalos határidőre, szeptember 13-ra.

Strasbourgól értesültünk arról, hogy közben a belügyminiszter élve döntési jogával, nem erősítette meg az államtitkár asszony korábbi javaslatát amely megegyezett a szövetségekével, miszerint a régi delegáció maradjon, kiegészítve az időközben mandátumot veszítettek pótlásával. Ehelyett úgy döntött, a választásokat követően új delegációt választ, ami azért abszurdum, mert szeptember 13-ig nem lehet egy október 3-a

után kezdődő procedúra eredményét közölni Strasbourggal. Borbély István – akit nem választottak újra Polgárdiban – hat hónapig még segíthette volna esetleges magyar utódját a hosszú évek munkájával kialakított magyar pozíció megőrzésében. Most viszont a 47 tagállamból

egyedül Magyarországnak nincs delegációja az Európa Tanács Kongresszusában. Ráadásul a Kongresszus reformjainak eredményeképpen új bizottsági struktúra lép életbe, ami azt jelenti, hogy a következő két évre kizártuk magunkat az érdemi munkából, hiszen esélyt sem kaptak arra a magyar helyi és regionális képviselők, hogy megválaszthassák őket bármely pozícióra. ♦

VALCOL KFT.

www.valcol.hu
 2241 Süllysáp, Kiskókai u. 9.
 Telefon: +36 29 435 085 • Fax: +36 29 436 846
 E-mail: valcol@valcol.hu

REKVIEM

a regionális katasztrófavédelemért

Szerző: Csalogovits István, OECD-szakértő

„A társadalom a visszapillantó tükörrre szegezett merev szemmel rohant a jövőbe.” (Neil Postman)

Ajka, Kolontár és Devecser nagy áldozatai remélhetőleg nem hiábavalóak. Ezek az események valószínűleg nem engedik tovább elnapolni a valódi okok és felelőségek teljes körű elemzését – benne a kormányok tágabb értelemben vett katasztrófális tevékenységének vizsgálatát – a még mindig népszerű „koncepcionális” bűnbakkeresés helyett. Ezek a valóban regionális és lokális ipari, technológiai és nem csupán környezeti, hanem környezetvédelmi katasztrófák hozzájárulhatnak ahhoz is, hogy a bajok orvoslása méltó, emberi és humanitárius módon történjék.

Az alábbi vázlatos elemzés a – tágabb értelemben vett – katasztrófavédelem elmaradt rendszerváltásáról, pontosabban annak okairól szól. Arról, hogy nincs kapcsolat a környezetvédelem, a területfejlesztés és az irányítás informatikai hálózatai között. Arról, hogy hiányzik a felülről szervezett államigazgatás és az alulról szerveződő önkormányzatiság találkozási szintjének harmonikus összhangja, hiányzik a regionális középirányítás és az együttműködés, amik együtt egy másfajta katasztrófa-hoz: közigazgatási és hatalommegosztási katasztrófa-hoz vezetnek. Az államigazgatási „szakágazatokat” eddig azért tekinthettük önálló ágazatoknak, mert nem partnerei, hanem forrás- és hatalommegosztási konkurensei voltak (és maradtak) egymásnak – egy húszéves, vagy még régebbi politikailag és tak-

titikailag szükségszerű, de stratégiaileg téves geopolitikai helyzetelemzés és védelmi doktrína következményeképpen.

Katasztrófavédelem és államigazgatás

Bármily meglepő, a magyarországi rendszerváltások (1848, 1867, 1920, 1944, 1946, 1948–49, 1956, 1988–90) és azok közjogi történései kapcsolatba hozhatók az Ajka, Kolontár és Devecser térségét érintő mai, ipari, technológiai katasztrófával. Annak bizonyítására, hogy a gyökerek társadalmpolitikai és szociológiai jellegűek, hadd idézzek fel egy számomra meghatározó eseményt.

1990 májusában, Bostonban, az OECD *Nagyobb ipari balesetek megelőzése és elhárítása* című konferenciájának egyik ple-

náris vitájában hozzászóltam, s amolyan „államigazgatási hályogkovácsként” a vita „mainstream-jétől” eltérő alábbi észrevételt tettem:

„Önök úgy foglalkoznak a sevesoi és a bhopali ipari katasztrófákkal, mint speciális vegyipari balesetekkel. Az Exxon-Valdez katasztrófával, mint a szállítási, közlekedési balesetekkel szokás. A csernobili katasztrófával pedig úgy, mint nukleáris technológiai balesettel. Az igaz, hogy ezek mindegyike technológiai katasztrófa, de az oknyomozásukból kifejejtik azt, hogy ezek gyökere mind eredendően irányítástechnológiai, közigazgatási jellegű, és csak végső soron beszélhetünk gazdasági, szociális és humanitárius katasztrófáról. Közös tünetük még az is, hogy mindegyiknél hiányzik a védelem valódi alapja: a prevenció. Megelőzés nélkül a katasztrófavédelem nem katasztrófavédelem, hanem leginkább romeltakarítás és kárenyhítés. Vagy: a katasztrófavédelemnek nevezett közintézmények önvédelme, „külső” felelősök keresése, bűnbakkeresés. Önök úgy tekintenek a katasztrófákra, mint váratlan, kéretlen és kiszámíthatatlan eseményekre, melyek elsősorban operatív kárelhárítási és kárenyhítési feladatokat jelentenek, s csak ezt követően próbálnak választ keresni a megelőzés megfelelő módjára. De ha valóban ez a céljuk, akkor azt is tudomásul kell venniük, hogy a katasztrófák nem osztályozhatók „szakágazati, szaktudományos, vagy akadémiai” logika szerint. Az ismert – természeti vagy technológiai eredetű – katasztrófa fajtáknak van egy közös tulajdonságuk. Az, hogy mindegyikük kaszkád folyamat, amelyek keletkezésük és lefolyásuk során általában nem követik az önök által képviselt „szaktudományi és szakágazati” osztályozást. A természeti katasztrófák rendkívül gyorsan és váratlanul alakulhatnak át technológiai, ipari és közlekedési katasztrófákká, és közvetlenül vagy közvetve

szociális illetve humanitárius katasztrófákká. Vaklárma is okozhat pánikot, ami akár természeti, akár technológiai katasztrófához is vezet. De minden esetben van egy „genetikailag” közös gyökér, amely az eredendő ok: hiányzik a megfelelő információ a megfelelő – a várható eseményhez legközelebbi – döntési helyen. Ezért merem azt feltételezni, hogy Bhopal vagy Csernobil eredendően nem vegyipari, illetve nem nukleáris katasztrófák voltak, hanem a közigazgatási, az irányítási rendszer alkalmatlanságából eredtek.

Csernobilban a fő ok bizonyosan nem a nukleáris technológia elégtelenségében, vagy a kezelőszemélyzet és az üzemvezetés színvonalában, szándékában és alkalmasságában keresendő, hanem abban, hogy a döntési szint túlzottan távol volt a preventív beavatkozás lehetőségétől. A sürgősen szükséges tennivalókat nem Csernobilban és nem azonnal rendelték el, hanem a távoli központban, Moszkvában, az akkori legszilárdabbnak és legerősebbnek vélt, látszólag szuverén állammonopólium politikai központjában. Ott volt a katasztrófa kialakulásának a gyökere, és ez a politikai központ össze is omlott, mert túlzottan centralizált hatalmi monopólium volt. Önöknél ez nyilván másképp van. Itt nyilván nem a szövetségi állam irányítási rendszere omlott össze, hanem a Bhopal-i prevenció hiányáért felelős, a technológiai katasztrófák okozásáért és elhárításáért felelős gazdasági, vegyipari monopólium.”

A katasztrófavédelem rendszerváltásának akadályai

Itthon sem felesleges megvizsgálni, hogy a rendszerváltást követően a kárelhárítás iparfelügyeletének „spontán privatizálódása” során nem alakult-e ki az amerikai és a szovjet ipari/technológiai, illetőleg nukleáris katasztrófák (Bhopal, Seveso, illetőleg Csernobil) szakmai felelős-

ségének megítéléséhez hasonló helyzet. Ha az úgynevezett „lágysztrófát” – vagyis a valódi káresemény, a „kemény katasztrófa kitérője” előtti preventív, monitorozásként definiálható tevékenységek alkalmasságát – vizsgáljuk, akkor az azt végző intézmény, intézményhálózat állami felelősségét is vizsgálnunk kell. „Harmadik típusú” katasztrófa változatként a közigazgatási és szociális katasztrófát, amelyet a közigazgatási „rendszerváltás” elmaradása, vagy elégtelensége okozott. Ez a kérdésfeltevés nem csökkenti a piaci szektor konkrét szereplőjének károkozó felelősségét, de a katasztrófa megelőzésének elmaradását – mint például a határokon túl terjedő ipari balesetek (a tiszai cian és a rábai vízminőség romlás) – állami és nemzetközi eseményeknek kell tekinteni, a vörös iszap esetében pedig regionális eseménynek.

A katasztrófák egyik sajátossága az, hogy létezésüket általában megtörténtük után veszik észre, ami természetesen már önmagában is katasztrófa, méghozzá a katasztrófavédelem és az államigazgatás egészének saját katasztrófája. A közvélekedés szerint, ezek általában emberi mulasztásokra vezethetők vissza, holott, ezen belül fölvethető a katasztrófák megelőzéséért felelős információs hálózatok és a döntési hatáskörrel rendelkező személyek teljes köre, kollektív mulasztásának kérdése is. Beleértve ebbe a törvény-előkészítés és a parlament alkotmányossági mulasztásait is.

A politikai rendszerváltás „közigazgatási rendszerváltás” nélkül ment végbe, s bár a kijelölt legfontosabb politikai cél a tervezettség és a „monolitikus pártállam”, valamint a bős–nagy-maros vízlépcső környezeti katasztrófájának megakadályozása volt, a változás lényegében a természeti és humán erőforrás gazdálkodás és védelem szempontjából teljesen téves közép- és hosszú távú gazdasági és irányítási rendszerfejlesztési stratégiára épült.

Mind az európai, mind az amerikai környezetpolitika a rendszerváltást követően a közép-európai térséggel kapcsolatos legnagyobb környezeti katasztrófa veszélynek, a vegyipari (Seveso 1975/76), illetve a nukleáris (Csernobil 1988/89) katasztrófákat tartotta. Ezt bizonyítja, hogy már 1990 elején amerikai kormányszakértői delegáció érkezett hozzánk, azzal a szándékkal, hogy Magyarországon szervezzék meg a *Vegyipari Balesetek megelőzése és elhárítása* tárgyú környezetvédelmi és kárelhárítási konferenciát.

Az előkészítő munka során meggyőződhetünk arról, hogy az amerikai és a nemzetközi ügynökségeket egyáltalán nem érdekelte a bős–nagy-maros vita – azt egy országos méretű, nemzetek közötti határvitának „fülemüle pernek” tekintették –, ők elsősorban a Csernobil utáni közép-európai ipari és humanitárius veszélyeztetéssel foglalkoztak. Ennek valódi oka elsősorban az volt, hogy az OECD ipari haváriákkal kapcsolatos adatai szerint, a Közép- és Kelet-Európában fordult elő a világ nagyobb ipari baleseteinek 25 százaléka (1975/76, kiemelkedő súlyú Seveso) illetve 19 százaléka (1988/89 kiemelkedő súlyú Csernobil). Ez a szakvélemény alapvetően eltért a hazai és a kelet–német „zöld borsevikkétől”, akik főleg az ózonlyukat és a duzzasztógátákat tekintették fő ökológiai veszélyeztetésnek.

A konferencia 1990 szeptemberében volt Veszprémben, amelyre a volt Szovjetunió önállósult tagállamaitól a közép-európai országokig minden környezetvédelmi és katasztrófavédelmi funkcióval rendelkező tárca meghívást kapott.

A rendszerváltás utáni Magyarországon a kárelhárítás szervezése kezdettől rossz vágányon haladt. A megszűnt Ipari Minisztériumból a Honvédelmi Minisztériumba át nem vett katonai illetőleg félkatonai, rendészeti – hajdani „iparvédelmi” – egység a Belügyminisztériumba került át Polgári Védelem néven. Az Országos Tűzoltó Parancsnoksággal társbérletben és konkurens funkcióval.

A Környezetvédelmi Minisztérium a hazai és a határon túli kárelhárítási együttműködés feladatait, annak irányítását és ellenőrzését nem vállalta, így az UNECE a svéd pilot programot fogadta el.

Tanulásgul egy, az Ajka–Kolontár–Devecser eseménnyel könnyebben, konkrétan megítélhető folytatás: a flamand–magyar együttműködés majd egy hazai egyszemélyes szakértői vállalkozás keretében elkészült a regionális katasztrófavédelem és területfejlesztés kiépítésére vonatkozó RIM-alapú rendszerjavaslat, amely a megoldást a regionális telepítésű kármegelőzést (integrált monitorozást) és komplex kárelhárítás informatikai és intézményhálózat szervezési megoldását tartalmazta. A program a regionális területfejlesztés „ágazati” kompetenciájának témakörében készült, ezért az egy minisztériumban működő két konkurens, „ágazatközi aspirációkat ápoló szakágazat” integrációja a formális intézményi integráció megléte ellenére is lehetetlen volt.

A regionális katasztrófavédelem hiánya a tiszai ciánszennyezéstől a kolontári vörösiszap ipari katasztrófák megelőzésének hiányáig terjed. Azok az államigazgatási, hatalommegosztási és ágazatok/szakágazatok közötti rivalizálási események, amelyek a globális katasztrófákkal való kockázatmentes törődéstől a közhatalmi pozíciók megszerzésétől az elvesztéséig terjedtek, még az esélyét se tették lehetővé, hogy a regionális és a lokális környezetvédelem közigazgatási támasza az elmúlt húsz-harminc év során sikerrel kialakuljon. Az a körülmény, hogy a 1990-es évek közepéig a környezetvédelmi államtitkárok „felezési ideje” másfél év volt, jól mutatja, hogy a környezetpolitika gyenge és kockázatkerülő szakpolitikáival alapvető bajok voltak.

Jog az ismeretekhez

Érdemes felhívni a figyelmet a környezetvédelmi és a katasztrófavédelem tevékenységeivel kapcsolatos US EPA „Right To Know”

(Jog az ismeretekhez) katasztrófavédelmi törvényre, amely egyszerre környezetvédelmi, munkavédelmi, iparjogvédelmi információszolgáltatási és adatvédelmi törvény, s a települési önkormányzatokat illetve a területeiken működő iparvállalatokat kölcsönösen kötelezi arra, hogy az egymás érdekét kölcsönösen veszélyeztető kockázatok információit, azok kölcsönös védelmét, nevezetesen, az iparvállalat által alkalmazott technológiák, anyagok és hulladékok, illetve az iparágban alkalmazott technológiák iparjog védelmét közösen és kölcsönösen biztosítsák.

A „Right To Know” Amerikai Egyesült Államok-béli sikere indította – az ENSZ, az OECD és a WHO közös kezdeményezéseként, az ENSZ Ipari Környezetvédelmi Hivatala gondozásában – egy új program, az APELL (Awareness and Preparedness for Emergencies on Local Level) kidolgozását. Magyarul: tudatosság és felkészültség a veszélyhelyzetekre helyi (önkormányzati) szinten. Ezt a programot már húsz éve, 1990-ben bemutatták a fent említett veszprémi konferencián.

Az ajkai és a hasonló iparváros-települési, kölcsönös veszélyeztetést jelentő esetekben a települési önkormányzatok és az oda települt veszélyeztető iparvállalatok számára javasolható lenne, hogy ha húsz év késéssel is, de megszervezzék a kölcsönös kockázatok csökkentésére irányuló információcserét és továbbképzéseket.

Végül: ha a tiszai ciánszennyezés, országhatárokon átjutó, vagy a kolontári–devecseri–ajkai vörösiszap ipari katasztrófa településhatárokon átjutó felelőseit keresi bárki, ne feledkezzen meg a rendszerváltó környezetvédelmi és közigazgatási-kárelhárítási-belügyi szakmai vezetők felelősségét is megvizsgálni, de legyen tekintettel a húsz évvel ezelőtti időszak politikai körülményeire és a keresztény erkölcsre, valamint az ártatlanság vélelmére is. ♦

Tisztelt Olvasó!

Az elmúlt hetekben nagyon sok telefonhívást és levelet kaptunk olvasóinktól, hogy a szeptemberi számunkban közölt *Húsz éve polgármesterek* című anyagunkból több polgármester neve kimaradt. Köszönjük az észrevételeket, de mint azt előző számunkban megírtuk: terjedelmi okok miatt az 576 „húszéves” polgármester közül csak annak a 282-nek a nevét soroltuk fel, akinek a települése tagja a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének. A TÖOSZ tagokról és a tagság feltételeiről tájékozódhat a szövetség honlapján (www.toosz.hu).

Deko Print Kft
2011 Budakalász
Szentendrei út 1-3
Tel.: (26) 340 101
Fax: (26) 340 102
E-mail: info@deko-print.hu

Magyar nemzeti zászlókat
raktárkészletről biztosítunk,
település zászlókat rövid
határidővel készítünk.

ZÁSZLÓ
MOLINÓ
DISPLAY

www.deko-print.hu

CSAPATÉPÍTÉS ÉS ALAPISMERETEK

Önkormányzati képviselőknek

A TÖOSZ és norvég testvérszervezete, a KS (Norvég Helyi és Regionális Önkormányzatok Szövetsége) együttműködéséből megszületett a Képviselők Képzése elnevezésű program, amelyet a Polgármester Akadémiához hasonlóan az EGT és Norvég Finanszírozási Mechanizmusok támogatnak.

A képzésre várjuk azon önkormányzatok jelentkezését, amelyek beneveznék helyi önkormányzatuk képviselő-testületét a tréningre. A jogszabályi változások miatt sok kisebb lélekszámú településen mindössze kétfős testületet választottak, számukra értelmetlen lenne külön-külön tréninget tartani. Ezért ezek az önkormányzatok más települések testületeivel közösen vehetnek részt a programban. A program alapelve, hogy a tréner utazik a testületekhez, illetve arra a helyszínre, amit a testület választ magának. A minimum létszám 12 fő, a maximum 20 fő. A tréningre bármilyen összetételben jelentkezhet egy vagy több önkormányzat a következő lehetőségekből választva:

- egyedül, külső bizottsági tagokkal, szakértőkkel együtt, garantálva a minimális résztvevői létszámot;
- a mikrotérség vagy bármely más település(ek) képviselőivel együtt;
- a hivatal vezetésével vagy a nélkül. Az EGT és Norvég Finanszírozási Mechanizmusok támogatásának köszönhetően a képzésben való részvételért az önkormányzatoknak csak a tréner megbízási díját és ellátását kell fizetni, és gondoskodni a meg-

felelő helyszínről. Az előbbiért a jelentkezéskor a TÖOSZ számlájára 300 ezer – a TÖOSZ-tag önkormányzatoknak 200 ezer – forintot kell befizetnie. Előnyös, ha a településen zajlik a tréning, hiszen költségeket lehet megtakarítani (szállás, étkezés). Az már nehezebben biztosítható, hogy minden résztvevő folyamatosan jelen legyen, pedig ez mindenképpen fontos a tréning hasznosulása szempontjából.

A TÖOSZ megszervezi és lebonyolítja a tréninget külső helyszínen is, ha ennek költségeit a megrendelő önkormányzat vagy önkormányzatok vállalják. Igyekezünk olyan szállásokat találni, amelyek árai elérhetőek az önkormányzatok számára s a körülmények is megfelelőek. Minthogy ezek a képviselők együtt dolgoznak (remélhetőleg) minimum négy évig, így a külső helyszín azért is jobb, mert a garantált részvétel mellett emberileg is jobban megismerik egymást a résztvevők, ha folyamatosan együtt töltenek két vagy három napot.

A KS folyamatos támogatásával alakította ki a program Irányító Bizottsága a tréning tartalmát. A magyar viszonyokra is figyelemmel alakult ki a tréning fo-

lyamata, valamint az alapvető háttér-információkat közlő füzetek tartalma. A pártpolitikától mentes képviselőképzés nyitott bárki és bármely szervezet számára, aki vagy amely a helyi demokrácia és az önkormányzatok szakmai felkészültségét szeretné támogatni. Az interaktív tréningen a képviselőknek módjuk lesz az alapvető információk megszerzésére, a pozíciójukból eredő kötelezettségeik és jogaik, kompetenciáik tudatos elsajátítására és fejlesztésére.

A képzés célja, hogy a választott képviselők hozzáállásának és gondolkodásmódjának formálása által fejlődjen a helyi demokrácia, a települési közösség és az állampolgárok számára nyújtott közszolgáltatások színvonala. A képviselők megerősítése a cél: önmagukban, a közösségbe és az önkormányzatiságba vetett hitükben, az egymás iránti tiszteletben és az együttműködési készségükben. A program tehát: egyrészt alapvető ismereteket (jogrendszer, az ő illeszkedésük, szerepük és felelősségük, lehetőségeik) ad az újonnan és az újra megválasztott önkormányzati képviselők számára, másrészt a fejlődési folyamatot segíti azáltal, hogy a jó kormányzás példáit terjeszti, a helyi közösségfejlesztést és a helyi demokráciát támogatja.

A képzés módszere, időtartama: a választásokat követő négy hónapon belül két intenzív nap. A jelentkező önkormányzatnak lehetőséget biztosítunk, hogy a kezdő kétnapos tréningen túl (további díj megfizetése ellenében) évente egyszer egy napos frissítő tréningen is részt vegyen.

A képzés részeként a résztvevőknek minden témához ingyenesen jegyzetet adunk, összesen hét jegyzet készült (A helyi önkormányzatok szervezete és működése, Demokrácia az önkormányzatokban, Önkormányzati gazdálkodás, Önkormányzati tervezés; Az önkormányzati vezetés főbb dilemmái; A helyi közszolgáltatások szervezése; Társadalmi párbeszéd.) A hét közül három jelent meg nyomtatott formában, a TÖOSZ honlapján azonban mind a hét folyamatosan elérhető lesz. Hozzájuk kapcsolódnak a tréninget alkotó modulok, amelyek egy-egy témát dolgoznak fel. Minthogy minden településnek testre szabott tréninget szeretnénk nyújtani, ezért a képzést megelőzően a tréner egyeztet a település vezetőivel, hogy melyek a prioritásként kezelendő témák és ügyek. Fontos hangsúlyozni: a tréning alatt nem konkrét helyi ügyeket fognak feldolgozni. A program célja, hogy az önkormányzatokon belül mindenki megismerje a maga szerepét és kötelességét valamint a képviselőtársait.

További információkért forduljon bizalommal hozzánk, várjuk jelentkezésüket!

Sabján Katalin TÖOSZ titkár,
a program felelőse
E-mail: sabjan@toosz.hu
Telefon: (1) 321 2496

Szociális
EXP 2010

NOVEMBER 11-12.

Szegénység és Társadalmi Kirekesztés Elleni Küzdelem hazai és nemzetközi vonatkozásai. Részletes program a www.onkornet.hu-n.

A szegénység elfogadhatatlan, tegyünk ellene!

Fizetési képesség és hajlandóság

Szerző: Kovács Róbert és Gaszó István, Helyi Obszervatórium

Az önkormányzati kötvénykibocsátások 2010 első félévében már meghaladták a 2009-es szintet, ám lényegesen elmaradnak a 2007–2008-as nagy hullám értékeitől, lényegében az azt megelőző évek alacsonyabb szintjén mozognak. Tállai András, a Belügyminisztérium önkormányzati államtitkára június végi nyilatkozata szerint 2010-re az önkormányzatok összes adóssága (hitel- és kötvényállománya együttesen) 1020 milliárd forintra növekedett a 2005-ös 300 milliárd forintról.

Vizsgálataink¹ az ötezer lakosnál kisebb lélekszámú települések körében igyekeztek mélyebben feltárni a jelenséget és az okokat. Azt állapítottuk meg, hogy e kör becsült lejárt tartozása mintegy kétötödével-felével növekedett a 2008–2010 közötti két évben, és a teljes kistéleplési körre vetítve elérte a 8,4 milliárd forintot. A fizetési hátralékokkal küzdő önkormányzatok aránya ennek ellenére nem változott, vagyis a ténylegesen érintettek helyzete jelentősen romlott. Javult azonban a helyzet abban, hogy felére csökkent a fizetési hátralékok ideje. A kistéleplési körben továbbra is az 501–1000 lakos közötti települések helyzete a legaggasztóbb. Az önkormányzatok fizetésekkel kapcsolatos attitűdjei kicsit javultak. Romlott a helyzet az attitűdökben az egyéb szolgáltatások beszállítóival szemben, javult viszont a szociális támogatások megfizetésében. Az egyéb szolgáltatásokkal szembeni hátralékoknak, a problémák átterhelésének súlyosabb következménye lehet a kistéleplések gazdasági környezetének további romlása.

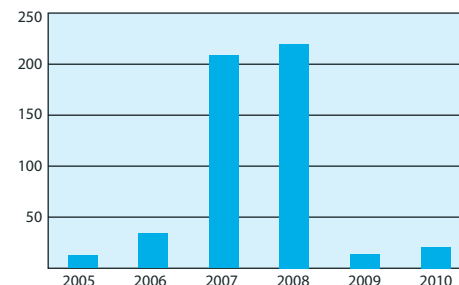
¹ A 2010. április és június között, önkitöltős kérdőívek segítségével végzett kutatás.

A lejárt tartozások

A vizsgálat eredményei szerint 2010-ben az ötezer lakosnál kisebb önkormányzatok mintegy harmadán van lejárt tartozása a települések polgármestereinek bevallása alapján. Az arány, a kutatás 2008-as első adatfelvétele óta változatlan. Az egy településre jutó lejárt tartozások átlagos értéke 3 millió forint, ami arra enged következtetni, hogy a teljes ötezer fő alatti települési vertikumban 8,4 milliárd forint a fennálló lejárt tartozás 2010 közepén. Ez az érték 44 százalékos növekedést mutat a 2008-ban mért adathoz képest.

Az egyes települési csoportokon belül, az 501–1000 fős települések a legmagasabb arányban eladósodottak, a körben tízből négy polgármes-

Önkormányzati kötvénykibocsátások évenkénti megoszlása milliárd forintban

ter jelzett lejárt tartozást. Ebben a szegmensben a legmagasabb az egy településre jutó átlagos lejárt tartozások összege is: a 14,4 millió forintos átlag² az 500 alattiakénak a háromszorosa.

A kérdőívet visszaküldő településeken összesen 530 millió forint lejárt tartozást vallottak be a polgármesterek. Ebből az adósságtömegből 46,1 százalékot éppen az említett közepes méretű kistételek tesznek ki, miközben a kistételek szegmensben belül darabszámuk csak 2,4 százalékos, vagyis ilyen módon a lejárt tartozásokat tekintve erősen felülreprezentáltak, arányukhoz képest kétszeres súlyt képviselnek. Mindennek következtében tehát ez a köztes települési szegmens az ötezer lakosnál kisebb önkormányzatok becsült 8,4 milliárd forintos összes lejárt adósságából 3,8 milliárd forintot tesz ki.

Mennyi ideje járt le az adósság?

Az önkormányzatok a rendszeres és az eseti megbízások esetében nagyjából azonos időtartamban határozzák meg a fizetési határidőket, amelyeket átlagosan másfél-két nap csúszással teljesítenek is. 2008-hoz képest a szerződésben meghatározott fizetési határidők az akkori 17-18 napról 15-re csökkentek, ami arra enged következtetni, hogy a beszállítókkal, szolgáltatókkal szemben némileg csökkent az önkormányzatok alkupozíciója. A korábban tapasztalt 4-5 napos csúszás viszont megfelelő, és így a kifizetés mind közelebb került a tényleges, szerződésben foglalt határidőkhöz.

A lejárt tartozások átlagos késedelmi idejének vizsgálatakor a rendszeres és az eseti megbízások megfizetése között egy érdekes, nagyjából

2-3 napos eltérés tapasztalható, amire a polgármesterek attitűdvizsgálata során találunk magyarázatot. A rendszeres kifizetések során az önkormányzatok más eljárási rendet követnek, mint az egyszeri kifizetéseknél. A rendszeres kifizetések tervezhetőek, de egyúttal mögöttük stabil partnerek vannak, amelyekkel kialakított bizonyos kölcsönös egymásrautaltság. Ez stabilitást visz a kapcsolataikba. Az egyszeri kifizetések, amelyek mögött eseti kapcsolat van, több bizonytalanságot, bizalmatlanságot tartalmazhat. Ez visszatükröződik a fizetési határidőknél, vagy azok csúszásán. A lejárt tartozások 2010-ben mért 11-13 napos átlaga azonban jelentős javulás a két évvel ezelőtti állapotokhoz képest, amikor még 32-35 napról számoltak be a polgármesterek. A lejárt tartozások átlagos időtartamának mérséklődése két, egymástól eltérő okra vezethető vissza. Az egyik szerint az önkormányzati pénzügyi fegyelem erősödött, a másik szerint viszont az önkormányzatok alkupozíciója romlott, és így a velük szerződő felek nagyobb hatásokkal képesek behajtani kintlévőségeiket.

A szerződésekben rögzített és a tényleges fizetési határidők szerkezetében a település mérete a leginkább döntő tényező, miközben az önkormányzat működési költségvetésének helyzete (szufficites, egyensúlyi, deficites) egyáltalán nem befolyásolja. Sajnálatos következménye ennek a helyzetnek, hogy a különféle kiegészítő támogatásokból, úgymint az ÖNHKI-ból, vagy az ún. miniszteri keretből részesülő önkormányzatoknál az egyes fizetési határidők jóval magasabbak, mint támogatásokban nem részesülők körében. Ez felveti a kérdést: a tüneti kezelés valóban megfelelő válasz-e a nehéz helyzetbe kerülő önkormányzatok gondjaira. Ezek a problémák a feladatok és a rendelkezésre álló források közötti szakadékból, a folyamatos hiánygazdálkodásból adódnak.

A válaszoló önkormányzatok lejárt adóssága egy településre vetítve és összesen

	Átlagos adósság					Összes adósság M.Ft	Települések részese	
	Az összes településre		Csak az adós településekre				az összes 5000 alatti településből arány,%	az összes adósságból arány,%
	N	e.Ft	N	%*	e.Ft			
A települések mérete szerint								
500 alatt	65	1 896	19	29,2	4 790	91,01	36,1	17,2
501–1000 fő	44	2 985	17	38,6	14 399	244,78	24,4	46,1
1001–5000 fő	71	3 972	19	26,8	10 243	194,62	39,4	36,7
Mindösszesen	180	2 963	55	30,6	9 644	530,40	100	100

*A lejárt adóssággal rendelkező települések aránya a csoporton belül.

Az 5000 lakosnál kisebb települések becsült lejárt tartozása 2010. közepén (a teljes kistételekési sokaságra vetítve)

Településkategóriák	Lejárt tartozások becsült értéke (M Ft)	
	összes adósság	egy településre jutó
500 alatt	1 442,1	1,40
501-1000 fő	3 838,6	5,56
1001-5000 fő	3 135,8	2,74
Mindösszesen:	8 416,5	2,94
Mindösszesen (2008-ban):	5 853,9	2,04
növekmény 2008-hoz képest:	43,8%	

A lejárt tartozások a követelés típusa szerint

Kötelezettségek típusai	Lejárt tartozások	
	Nem jellemző	Átlagos késedelmi nap*
Bérek megfizetése	93%	n.é.**
Közüemi díjak megfizetése	61%	23,1 nap
Igénybe vett szolgáltatások díjának megfizetése	55%	34,0 nap
Irodaszerek stb. beszállítóinak megfizetése	65%	19,4 nap
Beruházásokat kivitelező vállalkozások vállalkozási díjának megtérítése	64%	29,7 nap
Banki költségek és kötelezettségek megfizetése	90%	n.é.**

*A lejárt tartozással rendelkező önkormányzatok körében.

** n.é.: Alacsony elemszám miatt nem értelmezhető.

Az adatok további vizsgálata alapján láthatjuk, hogy az önkormányzatok a béreket, valamint a banki kötelezettségeiket határidőre tudják teljesíteni, ellenben a közüemi díjakkal, az igénybe vett szolgáltatások díja-

2 A tanulmányban szereplő forintosított összegek a polgármesterek önbevallása alapján lettek rögzítve, majd az így nyert adatbázisból készültek a csoportbontások. A bevallás kutatási és nem jogi-hatósági jellege miatt az adósság mértékére vonatkozó értékeket, becsléseket kérjük óvatosan kezelni.

ival, a beruházások ellenértékeivel, valamint az egyéb beszállítókkal kötött szerződések ellenértékének kifizetésekor 40 százalékok komoly késedelmet halmoz fel.

Amíg az 500 lakos alatti települések önkormányzatainál a település mérete és sajátos kiadási szerkezete miatt az átlagos késedelmi napok száma 15 és 56 nap között szóródik, addig a másik két kategóriánál felfedezhető valamiféle szabályosság: az 501 lakosnál nagyobb települések esetében a beruházásokon kívül, a többi tartozás esetében nem differenciálnak a tartozás jellege szerint. Az 501–1000 lakos közötti településeken 28-33 nap, az 1001 fő felettiéknél pedig 14-16 (beruházások esetében 30) nap a lejárt tartozások átlagos késedelmi ideje. A középső méretkategóriába eső önkormányzatoknál (nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy ez az a szint, ahol már fokozatosan jelennek meg a különféle feladatok) vélhetően strukturális, a finanszírozási rendszer egészét érintő problémák állhatnak az átlagosan egy hónapos csúszások mögött.

A lejárt tartozások szerkezete

A felmérés idején az ötezer lakos alatti önkormányzatok mintegy harmada állította magáról, hogy rendelkezik valamilyen lejárt tartozással. A legtöbben közüzemi tartozásról, valamint az egyéb kategóriába sorolható lejárt tartozásról számoltak be, és csak elvétve fordult elő bankokkal szembeni, vagy bérjellegű kiadás után fennmaradt kiegyenlített követelés. A jelenleg lejárt tartozással rendelkező egyharmadnyi önkormányzat mintegy kilenczede tehát csak egy- vagy kétfelé tartozik. A legalább két irányba tartozás azonban, összhangban a korábban leírtakkal, szintén az 501-1000 lakos közötti településekre jellemző inkább. Ebben a körben, ha lejárt tartozás alakul ki, az szinte sosem önmagában, hanem valamelyik másik témakörrel, témakörökkel együtt jön létre.

Az aktuálisan fennálló lejárt tartozások típusok szerinti darabszámában 2008 óta nem tapasztalható jelentősebb elmozdulás, a két évvel ezelőtti adatfelvétel során a települések 33 százaléka (jelenleg 36%-a) számolt be legalább egy típusról. Darabszám szerinti bontásban akkor rendre 11, 18, 3 és 1 százalék volt tapasztalható, és a leggyakoribb csúszások is szintén a közüzemi szolgáltatásokat érintették, valamint az egyéb kategóriában voltak jellemzőek.

A tartozások keletkezésének leggyakoribb okaként, az önkormányzatok kétharmadánál a polgármesterek pillanatnyi likviditási gondokra hivatkoztak. A tartós fizetési problémák, valamint a megrendelések fedezetül szolgáló források folyósításának képtelmességére valamivel kevesebb, de még mindig 50 százalék feletti válasz érkezett. A hivatalok többségében, vagy a strukturális problémák, vagy a külső szereplők viselkedése miatt maradnak adósok partnereikkel szemben, az eleve és előre megállapodásba foglalt csúsztatott kifizetések, valamint a fizetési morálhoz való, egyébként elítélendő hozzáállás („így szoktunk fizetni”), nemhogy nem jellemző, hanem egyáltalán nincs jelen a rendszerben.

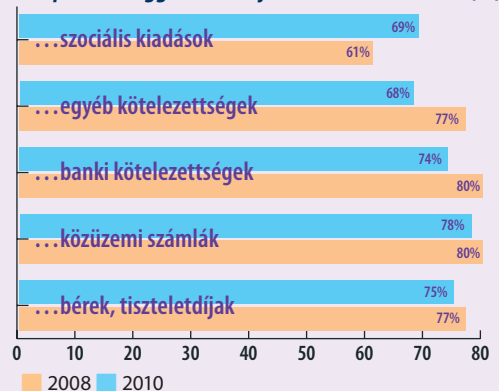
Adósságrendezési eljárások

A lejárt tartozást főlhalmozó önkormányzatok harmada szembesült azzal, hogy a vele szembeni követeléssel rendelkező beszállítók, vállalkozók, informális egyeztetést kezdeményeztek a tartozás kiegyenlítéséről, esetleg szóban, vagy ügyvédjükön keresztül jelezték jogos igényüket. A lejárt tartozások behajtására irányuló cselekvések azonban csak igen ritkán jutnak el a felszólításokon túli szintekre, egyedül az inkasszó kezdeményezése lépi át a 10 százalékot.

Fizetéseketelenség esetén az önkormányzatok többféle, az adósságot elrejtő, esetleg más időpontra csúsztató technikával élnek. Tízből három önkormányzatnál előfordult az elmúlt egy év során, hogy legalább egyszer kérte a fizetési kötelezettsége könnyítését, vagy kétoldali megegyezés alapján átütemezte. A fennálló adósságok kiváltására felvett refinanszírozási hitel, valamint az adósságok eladása, faktorálása egyáltalán nem jellemző erre a települési körre. Az ilyen méretű településeken (a beruházásokat nem számítva) az esetlegesen keletkező lejárt tartozások csak igen kivételes esetben érnek el olyan küszöböt, hogy azok felszámolásához banki, vagy egyéb pénzügyi szereplő segítségét kelljen igénybe venni, ezért a tartozások rendezéséhez általában elégséges egy, a polgármester (vagy pénzügyi vezető), és a szerződött másik fél közötti személyes kapcsolaton alapuló, a másik problémáját megértő párbeszéd kezdeményezése.

Összefoglalva: az önkormányzatok mindig és mindenkinek készek kifizetni a szerződésekben foglalt követeléseket, de sokszor találják magukat olyan helyzetben, amikor e követelések kielégítése egyszerűen nem megvalósítható az előre rögzített határidő lejártáig.

Azok aránya, akik egyetértenek azzal, hogy az önkormányzatoknak a költségvetés állapotától függetlenül teljesíteni kell a kifizetést (%)

Prioritások a kötelezettségek megtérítésében

Abban, hogy mely kötelezettségek megfizetése élvezzen prioritást, alig változott az önkormányzatok véleménye 2008 és 2010 között. A legtöbben továbbra is a közüzemi számlák (78%), a bérek, tiszteletdíjak (75%) és a banki kötelezettségek (74%) megfizetését tartották elengedhetetlennek. Az egyéb kötelezettségek (68%) és a szociális támogatások megfizetése láthatóan kevesebbek számára volt fontos.

Jelentős változásnak mondható a korábbi vizsgálathoz képest e két utóbbi arányszám közeledése. 2008-ban a szociális kiadások megfizetését „mindössze” a megkérdezettek 60 százaléka tartotta kiemelkedően fontosnak, vagyis 8 százalékkal ponttal nőtt a kifizetésének támogatottsága. Ezzel párhuzamosan az egyéb kötelezettségek megfizetésének kiemelt kötelezettségként való kezelése 9 százalékkal ponttal csökkent. E változás mindkét érintett tétel esetében messze túlmutat önmagán.

A szociális támogatások problémáját két évvel ezelőtt kiemelten akut kérdésként jeleltük meg. Olyan jelenséggé, mint amely az akkori társadalmi feszültségek egyik fontos jelzője volt. Talán nem túl messzemenő következtetés, ha arra utalunk, hogy ez az az időszak, amikor nyíltan zászlót bont Magyarországon a szélsőjobb. A jelenség enyhülése, a trend megfordulása talán a gőz kiengedésének, a társadalmi szolidaritás erősödésének a jele.

A fenti pozitív jelenség mellett egy negatív fordulat is megfigyelhető. Az egyéb kötelezettségek esetében romlott a fizetési hajlandóság. Ez a beszállítóknak való tartozást mutatja. Ezzel az önkormányzat a beszállítói holdudvarát – a helyi és egy tágabb térség vál-

lalkozóit – veszélyezteti. E jelenség a fizetési gondok áthárítását jelenti, aminek veszélye-it nem kell külön ecsetelni.

Megkérdeztük azt is, hogy az egyensúly, a működtetés biztonságának veszélyeztetése mellett is kell-e erőltetni a fejlesztéseket. A válaszok jól mutatják, hogy a polgármesterek komolyan vették a kérdéseket és a hozzájuk tartozó válaszokat egyaránt. Ebben esetben megfordultak az arányok, és mindössze 20 százalék erőltetné a fejlesztéseket bármi áron. Érdemes odafigyelni arra, hogy általában körülbelül a megkérdezettek negyede-ötöde az, aki kockázatosabb stratégiákra hajlamos bármilyen kérdéstről legyen is szó.

A válaszok egyúttal azt is megmutatják, hogy milyen különbségek figyelhetőek meg az önkormányzatok között a település nagysága szerint. Az adatok markáns különbségekre utalnak. Se a prioritások, se a polgármesterek aránya – akik egy-egy méretkategóriában egyik vagy másik tétel megfizetését kiemelten fontosnak találták – nem azonos.

Ha e prioritás-mutatók alapján kellene a települések kockázatosságát megítélni, akkor a kistelepülések azok, amelyek polgármesterei a legkisebb arányban nevezték meg a kiemelt kötelezettségeket, mint amelyeknek fizetési prioritást kellene adni akár a költségvetési egyensúly árán is. Ugyanakkor talán éppen ezért ezek a legracionálisabb válaszok, ezek mutatnak leginkább egy egyensúlyi költségvetés szándéka felé.

Konzolidáció, reform

A 2008-as helyzethez képest a vizsgálat előzetes eredményei némi meglepetést hoztak. A szükséges intézkedésekre vonatkozó kérdések válaszainak a felét feldolgozva az tapasztal-

tuk, hogy a korábbi helyzethez képest, amikor kizárólag külső segítséget vártak az önkormányzatok pénzügyi helyzetükre, a 2010-es vizsgálat során a 3. helyen megjelent egy olyan válasz is, amely arra utal, hogy saját erőfeszítések is hozzájárulhatnak az önkormányzat egyensúlyának fenntartásához, helyreállításához.

Az önkormányzati konszolidáció támogatóinak aránya megközelíti a megkérdezett önkormányzatok kétharmadát. Am ez csak a forráshiányos önkormányzatokra érvényes, azokra, amelyek tehetnek helyzetükről, nem. Az esetükben a konszolidáció hívei az érvényes választ adók nem egész negyedére apad. Ezek az arányok lényegében megegyeznek a két évvel ezelőttiekkel. Akkor a túlköltekezők konszolidációját kicsit nagyobb arányban támogatták a megkérdezettek.

A források vonatkozásában másképp merültek fel a különbségek, sőt két kérdésben szinte teljesen azonosan oszlanak meg a vélemények települési helyzettől függetlenül. Az állami támogatások átláthatóbbá tételével – egyetlen kivétellel – minden polgármester egyet értett. A lakossági közvetlen hozzájárulások növelésének gondolata viszont településmérettől függetlenül 12-15 százalékos támogatottságot kapott. Ilyen kis esetszámok mellett ez alig érzékelhető, nem szignifikáns különbség. A helyi adók arányának a növelése viszont 501 lakos felett egynegyedes (25-26%-os) támogatottságot élvez, míg a legkisebb települések vezetőinek mindössze 10 százaléka tartja elfogadhatónak ezt a megoldást. Itt ugyanakkor olyan intézkedésről van szó, amelyet a megkérdezetteknek saját hatáskörében, a testületek döntése alapján kell meghozni.

Kiszámíthatatlanságból, fenntarthatatlanságból ötös!

Szerző: **Sipos Ivett**, Helyi Observatórium

Megkezdődött a 2011-es évi költségvetés tervezésének időszaka. A témával kapcsolatban felkerestünk néhány polgármestert, elsősorban olyanokat, akik kisebb lakosságszámú település vezetői. Így esett a választás Dévaványa, Bősárkány, Bogyiszló valamint Tab polgármesterére. Jelen összeállításunkban arra törekedtünk, hogy megismerjük a készülő jövő évi költségvetést, valamint arra az időszakra vonatkozó várakozásokat. Alább a polgármesteri válaszokat olvashatják rövidített, szerkesztett változatban.

PAP TIBOR, DÉVAVÁNYA

Előfordulhat, hogy a hasonló adottságú településekhez képest nagy idegenforgalmat lebonyolító város, sajnos kénytelen lesz beállni azok táborába, amelyek működési célú hitel felvételére szorulnak – mondja Pap Tibor, Dévaványa polgármestere.

A tavaly bejelentett változtatások, elvonások kivétel nélkül minden települést nehéz helyzetbe hoztak, ám mégis olyan költségvetést kell készíteni, amely minél kisebb mértékben veszélyezteti az önkormányzat, a település zavartalan működését. „Sajnos bevételi oldalon – annak ellenére, hogy igyekeztünk reális tervek készíteni – több okból jelentős kiesésünk lesz. A legtöbb kiesés az iparüzési adóból és az önkormányzati földterületek bérleti díjából várható, aminek hatása – a személyi jövedelemadó (szja) kiegyenlítési mechanizmusból elérhető kompenzáció után is – 25-30 millió forint közötti hiány lehet. Kiadási oldalon eddig nem sikerült megtakarításokkal ellentételezni a bevételkiesést, így elképzelhető,

hogy év végére – átmenetileg – a fejlesztési célú tartalékainkból használunk fel, vagy működési hitelt kell felvennünk” – értékelte a helyzetüket *Pap Tibor*. Az év végéig igyekeznek megtartani az egyensúlyi helyzetet, de – sajnos – a működés deficitese lesz.

Megkezdődött a 2011-es év költségvetésének tervezése, a legjelentősebb kockázat az, hogy hivatalosan még semmi sem tudható a jövő évi tervezés irányzásairól. Sem forrásszűkítő, sem -növelő intézkedésekről nincsenek megalapozott információik, így azokkal kapcsolatosan sem végezhetek számításokat. A polgármester összegzése szerint: „A várható infláció, a szolgáltatók előzetes díjtervezetei, továbbá a munkabéreknél a kötelező előlépések, jubileumi jutalmak stb. miatt változatlan feladatellátás mellett is összességében 6-7 százalék közötti kiadásnövekedésre számíthatunk. Legjelentősebb pénzügyi kockázatot abban látom, hogy nem tudjuk: ennek a kiadásnövekedésnek normatívaemelkedés, vagy támogatásnövelés biztosítja-e a fedezetét, esetleg valamilyen mértékben a helyi adók nö-

velése, vagy tovább nő a működési deficitünk.” Az elmúlt években Dévaványa 300 millió forint értékű kötvényt bocsátott ki, kifejezetten azért, hogy legyen önerő a fejlesztési célú pályázataikhoz. Ha ezt nem teszik, alig lehetett volna beruházást elindítani. Így viszont sikerült túlélni az elmúlt évek költségvetési megszorításait úgy, hogy nem álltak le a fejlesztések. A következő évekre vonatkozó kötelezettségük, vagyis a kötvény éves terhe kezelhető, hisz már az elmúlt évben meg is kezdték a törlesztést.

Habár nehéz előre megjósolni a jövőt, Pap Tibor, Dévaványa polgármestere úgy véli, a feladatok és hatáskörök átrendezése és a finanszírozás feladat-alapúvá tétele akár javíthatná is az önkormányzatok pénzügyi helyzetét, de a jelentős önként vállalt feladat megtartása miatt erre nem számít.

Arra a kérdésre, hogy „Milyennek ítéli meg saját önkormányzatának helyzetét a hasonló adottságú településekéhez képest, és mi az az intézkedés, amely a legnagyobb segítséget jelentené?” – a polgármester így reagált: „Eddig stabil gazdálkodást tudunk felmutatni, a fejlesztéseket ütemesen végeztük, így jelenlegi helyzetünk az átlagnál jobbnak mondható. **A legnagyobb segítség az lenne, ha az önkormányzat, hivatala és intézményei által ellátandó feladatokhoz a mostaninál magasabb szinten járulna hozzá az állami költségvetés.**”

A feladatátadás javíthat az önkormányzatok, így Dévaványa gazdálkodási helyzetén is, de kérdés, javít-e az állampolgárok szolgáltatáshoz jutásán? Minden feladatot szívesen ellátanak, ha annak finanszírozási feltételei adottak! – mondja Pap Tibor. A helyi források gyarapodására azonban nem lát sok esélyt. Mint fogalmaz: „A helyi forrásteremtő lehetőségeink a település és a térség gazdasági adottságai miatt szerények, így csak kismértékben tudnánk még a jogszabályi lehetőségek megadása esetén is helyi többletforráshoz jutni.”

SZALAY IMRE, BŐSÁRKÁNY

A csornai kistérségben fekvő község szintén nehéz évet mondhat magáénak. Súlyos gondokkal kellett szembenézniük, de próbálnak bizakodóak maradni a jövőt illetően. Ez a kettősség jellemzi Szalay Imre polgármester válaszait is.

Az önkormányzat év elején elfogadott költségvetésében már látszott, hogy nehéz év lesz a 2010-es. Az intézményeknél csak a legszükségesebb feladatokat végezték el, felhívták az intézményvezetők figyelmét a szigorúan takarékos gazdálkodásra. „Az ideai költségvetés úgy tartható, hogy a fejlesztési munkáinkat, terveinket elhalasztottuk, s csak a legszükségesebb karbantartási feladatoknak álltunk neki. Mindeközben az általános iskolánál létszámleépítést hajtottunk végre, s a Gondozási Központ intézményét átadtuk a Többcélú Kistérségi Társulásnak. Míg 2003-ban 75 fő, 2008-ban 60 fő, addig 2010-ben már mindössze 54 fő látja el ugyanazokat a feladatokat – a leépítések, a természetes fogyás és a nyugdíjazások következményeképpen. Minderre a csökkenő normatívák miatt volt szükség. 2003 óta folyamatosan csökken a feladatokhoz kapcsolódó fajlagos normatíva összege.” – összegezte az ideai év és a tavalyi intézkedések hatásait Bősárkány polgármestere.

Az elnyert önhikis pályázat következtében a település önkormányzata várhatóan egyensúlyban lesz. S hála a feladatok átütemezésének, az év végére nem lesz hitelállománya a településnek.

A jövő évi költségvetés tervezéséhez Szalay Imre is a központi irányszámokat hiányolja legjobban.

A település kötvényt nem bocsátott ki, az éven belüli folyószámlahitel kivételével nem kellett hitelfelvételhez folyamodniuk. Az utófinanszírozásos pályázatok nagy terhet raknak az ön-

kormányzatokra, s sokszor emiatt jönnek elő átmeneti finanszírozási gondok. A fejlesztéseket önerőből nem tudja az önkormányzat megvalósítani, és sokszor gondot okoz a pályázati önrészek előteremtése is. „Minimális forgalomképes vagyonnal rendelkezünk, de ezt sem akarjuk a működtetésbe bevonni, ’felélni.’” – válaszolta a polgármester arra a kérdésre, amely hitelfelvételre, kötvénykibocsátásra vagy más külső finanszírozás igénybevételére vonatkozott.

A jövőbeli kilátásokat így összegzi: „Nem tudható biztosan, hogy enyhülni, vagy nehezülni fog az önkormányzatok pénzügyi helyzete, ugyanakkor a feladatokhoz rendelt normatívákat mindképpen felül kell vizsgálni, s amikor feladatot ad az állam, ahhoz hozzá kell rendelni az ellátáshoz szükséges forrást is – ezt egyébként az önkormányzati törvény is kimondja. Az nem járható út, hogy 2003-ban összegszerűen magasabb volt az egy gyermek utáni normatíva a közoktatásban, mint 2010-ben. A normatívákban található anomáliákat is meg kell szüntetni, például: érthetetlen számunkra, hogy a körjegyzőségi kiegészítő normatívánál miért büntetik a nagyközségi székhelyű körjegyzőséget? Ha a feladatokat és a hozzájuk rendelt forrásokat felülvizsgálják és rendezik, abban az esetben enyhülni fognak az önkormányzatok pénzügyi gondjai, ám ha ez elmarad, akkor biztosan nehezedni fog, hiszen az elmúlt években még az inflációt sem ismerték el. Kiszámíthatóbb és következetesebb finanszírozásra van szükség. Nem tud évekre tervezni az önkormányzat, amikor évről évre változik a normatíva neve, összetétele, jogcímei.”

Saját önkormányzatának helyzetét, a hasonló nagyságú településekéhez képest kedvezőbbnek ítéli meg a polgármester: „A térségközponti szerepünk erős, a környező települések megszűnt intézményei, s ellátottjai a mi intézményeinket (szociális, egészségügyi, közoktatás, igazgatás) veszik igénybe, s így mi kapjuk utánuk a forrásokat is.

Jónak tartjuk a kiegészítő normatívák rendszerét, például azt, hogy a társulásban működtetett intézményeinkre külön kiegészítő normatíva jár. Könnyíti az önkormányzatunk helyzetét, hogy nálunk az országos átlagnál alacsonyabb a munkanélküliség, így a segélyezésre kevesebb forrást kell fordítanunk. Kedvező számunkra az is, hogy hitel-, illetve kötvénytörlesztés a következő évek költségvetéseit nem terheli.”

TÓTH ISTVÁN, BOGYISZLÓ

A gazdasági és társadalmi szempontból egyaránt hátrányos helyzetű települést ugyancsak érzékenyen érintették a tavaly év végén bejelentett megszorítások – kezdte kérdéseinkre adott válaszát Tóth István polgármester.

Bogyiszlón a munkanélküliségi ráta 2009-ben 25,8 százalékos volt, idén 28,6. A lakosság korfája elöregedő, magas a nyugdíjasok és szociális ellátásból élők aránya (32%).

A 2010. évi megszorítások ellenére kötelező feladataikat folyamatosan ellátták, intézményeik működése zökkenőmentes volt. „Ezt egyrészt a 30 milliós évi likvid-hitel segítségével értük el, másrészt létszámleépítésekkel, valamint takarékosági intézkedésekkel.” – összegezte ez évi lépéseiket a polgármester.

Az utóbbi évek megszorításai mintegy 20 millió forintos forráskiesést jelentett az önkormányzatnak. Az egyensúlyi helyzetet csak a likvid-hitel igénybevételével tudták elérni, illetve fenntartani immáron két éve. A 2010. évet azonban így is deficittel zárják, 10-15 millió forintos hiánnyal számolnak.

Szerencsére Bogyiszló infrastruktúrával jól ellátott település. Legnagyobb problémát a munkanélküliség okozza, száz fő kap rendelkezésre állási támogatást, havonta 15-20 fő pedig köz-

célú foglalkoztatásban vesz részt. „Forrásaink 90 százalékát a működési költségek emésztik fel, beruházást, felújítást csak pályázatok segítségével tudunk végezni, itt is nagy gondot okoz az önerő, amit sok esetben csak a működés rovására tudunk előteremteni. További létszámleépítésre nincs lehetőség, mert az már a munka minőségét veszélyeztetné.” – összegzi a helyzetüket *Tóth István*, s az a határozott véleménye, hogy az elkövetkezendő pár évet még nehéz anyagi körülmények között kell az önkormányzatoknak átvészelnük.

Saját önkormányzatának gazdálkodása stabilnak mondható a többi, hasonló adottságú településekhez képest. Most a működési költségek 46 százalékát az oktatási intézményre fordítják, ám ha az oktatás száz százalékban megkapná az államtól a ráfordított költségeket, akkor az önkormányzat helyzete kedvező fordulatot venne, mert ezt az összeget fejlesztésre lehetne fordítani.

Mint hogy a 2011. évi költségvetés keretszámai jelenleg nem ismertek, úgy számolnak, hogy nem lesz több forrás jövőre sem, egyedül csak abban bíznak, hogy sok olyan pályázat lesz, melyhez nem, illetve kevés forrás szükséges.

SCHMIDT JENŐ, TAB

A gyönyörű Koppány-völgyének központi települése, a térség infrastrukturális, de mindenekelőtt oktatási központja, huszonöt település térségi „fővárosa”. Tabon sok befektető települt le, többek között a Flextronics International Kft. amely nemcsak a város, de egyben a megye egyik legnagyobb foglalkoztatója is. Kérdéseinkre Schmidt Jenő, Tab polgármestere válaszolt.

Arra a kérdésre, mennyire sikerült az ideit tervet tartani? – egy szóval felel: „Sehogy”. Saját bevételeik közül egyedül az intézményi bevé-

telek realizálódtak, az illetékek, adók nagyon elmaradtak a várttól. Egy dolog volt biztos, a kötelező feladatok kiadási szintje. A magasabb infláció ugyancsak érzékenyen érintette az önkormányzatot.

Tab költségvetése tehát deficitessé lesz, jelentette ki *Schmidt Jenő*, s mint indokolta: „Ez nem csoda. Az önkormányzati támogatás 2007-ben 1432 milliárd forint volt, 2010-ben 1132 milliárd. Ez idő alatt az infláció: 14 százalék. Ahol intézmény és közigazgatás van, az a település csak deficitessé lehet, ha nincs óriási saját adóbevétele.”

A 2011-es év kilátásait így összegezte: „Ami biztos, az a kiadások nagyságrendje. Vegyük például az óvodát. Egy óvodai csoport 8 millió forint. Egy bölcsődei csoport 7 millió, egy általános iskolai osztály 12 millió. A közigazgatásban az Okmányiroda – 4 fő – 20 millió forint, és így tovább. (A finanszírozás ennek átlagosan a 30%-a). Megszorításoknak nem lehet már további hatása, hiszen az elmúlt hat évben a létszámot több mint egyharmadával csökkentettük. Nincs tovább. A gazdasági visszaesés miatt jóval kevesebb az iparüzési adóbevételek, valamint a magasabb hitelezési kamatlábak és költségek összeadódnak.”

Az elmúlt évek nehézségeiben a Magyar Fejlesztési Bank (MFB) hitele nyújtott segítséget az önkormányzatnak, amelyet a polgármester nagyon jó konstrukciónak tart. Mint mondja: „ebben a szektorban ilyen jellegű finanszírozásban mást nem is lenne szabad felvenni”.

A beruházási hitelek 15 év alatt egyenletesen fizethetők a megképződött saját bevételekből, abban az esetben, ha azokat nem kell a működésbe bevonni az utolsó fillérig. Öt év alatt 800 milliárd forinttal növekedett az önkormányzatok adósságáll-

mánya, ami jól mutatja, hogy a működés finanszírozhatatlan. „Ha nem lesz közelítés a reális költség kalkulációhoz, ha nem történik meg a pénzeszközökhez való jogszabály-igazítás, úgy folyamatos körbetartozás várható ebben a szektorban” – szögezi le a polgármester.

Véleménye szerint egyértelműen nehezedni fog az önkormányzatok pénzügyi helyzete az elkövetkező években. „Ez addig így lesz, míg föl nem állítják a működtetési kategóriákat. Az államháztartás helyzete nem teszi lehetővé az önkormányzati konszolidációt, de nem is tartanám egészségesnek. Csak a működési hitelek kiváltását kell felvetni, amennyiben az egy főre jutó kiadási szint az átlagos. Aki felette van, annak csak reorganizációs tervvel! Aki eddig rendet tett, annak véleményem szerint könnyebb lesz. De ők nagyon kevesen vannak” – tette hozzá Schmidt Jenő.

Saját önkormányzatának helyzetét Tab vezetője a kisvárosokhoz viszonyítva nagyon jónak tartja. Kevesebbet költenek egy állampolgárra, mint a hasonló településeken.

Jó megoldásnak tartaná ha át lehetne adni a feladatot az államnak. Az alábbi intézkedések hozhatnának megoldást: „Elsődleges állami feladattá tenni az okmányiroda, a gyám-, az építésügy és más hatósági ügyek finanszírozását, másodlagosan a közművelődést (könyvtár, művelődési házak, színházak), harmadlagosan pedig azokat a jóléti kiadásokat, amelyek törvény szerint járnak, csak nincsenek finanszírozva (pl. az ingyenes tankönyv: egy csomag átlagosan 18 000 forint, az állami hozzájárulás pedig 10 000 forint.)”

Helyi forrásteremtéssel kapcsolatban pedig az a véleménye, hogy az a település lesz hosszú távon életképes, amely a közszolgáltatásokat saját maga nyújtja a lakosai és a környék számára.

Másféle romasorsok

Belső képzéssel külső segítséggel

Szerző: Karsay Márta

Írásunk hősei roma értelmiségiek, akik tanultak, dolgoztak, és sokra vitték. Az általános iskolában még nem szembesültek megkülönböztetéssel, de a középiskolában egyszeriben egyedül találták magukat cigányként. Van, aki mélyszegénységből, van, aki munkás- vagy kereskedőcsaládból indult, de abban mind egyetértenek, hogy a kitöréshez az egyéni akaraterő mellett a külvilág támogatására is nagy szükség van. Értelmiségiként mindannyian próbálnak tenni azért, hogy a roma gyerekek is esélyt kapjanak a tanulásra.

Rácz Béla

„Szerencsésnek érzem magam, mert a külföldön töltött idő megerősített abban, hogy a romaságom jó dolog, amire büszkének kell lenni.”

1979-ben született, Budapesten él, kislánya négyéves lesz. A VÁTI Nonprofit Kft.-nél a Roma Fejlesztési és Tervező Programiroda vezetője. Nógrádmegyeren született, kovács- és zenészcsaládban. Balassagyarmaton érettségizett, utána került Budapestre. A Budapesti

Médiaintézetben kezdte meg tanulmányait, hogy újságíró legyen, de nem tudta fizetni a tandíját. A Zsámbéki Főiskola szociálpedagógia szakát pedig azért hagyta ott, mert származása miatt kisebb-nagyobb konfliktusokba keveredett több diáktársával. Végül a gödöllői Szent István Egyetemen szerzett munkavállalási tanácsadó diplomát. Életének nagy fordulópontját jelentette, amikor 2001-ben részt vehetett a Pakiv Európai Roma Alap által finanszírozott nemzetközi vezetőképzésben Brightonban és Helsingørben. A képzés keretében bulgáriai és romániai terepmunkával gyarapíthatta tapasztalatait, s eljutott Dél-Afrikába is. Hazatérve belevetette magát szülőfalujában a közösségszervezésbe, de fiatalsága miatt nem tudott hiteles lenni. Dolgozott az Autonómia Alapítványnál, valamint a Romalom Alapítvánnyal kelet-európai országokban. Az állami szférában az Oktatási Minisztériumban és az Educatio Kht.-nél kezdte pályáját, civil kapcsolattartás és projektek

kitalálása, beindítása volt a feladata. Nevéhez fűződik az a romaprogram-támogatási hálózat, amelyet az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) két közreműködő szervezetében építettek fel. Tizenhárom munkatársával projektgenerálással és technikai-szakmai tanácsadással is foglalkozott. A finanszírozási nehézségek miatt tavaly június óta megszűnt a helyi közösségi támogató munka; az ötfősre csökkent Rácz Béla-féle csapat az irodai döntéshozás része lett. Feladatuk, hogy jelentéseket, szakmai véleményeket, javaslatokat fogalmazzanak meg az ÚMFT kiírásaival, megvalósításával kapcsolatban. Rácz Béla szülőhelyén indult a polgármesterségért az októberi önkormányzati választáson, ott másodikként futott be, és nem lett tagja a képviselőtestületnek sem. Tervezi viszont, hogy egyesületet hoz létre a helyi romáknak.

Rácz Béla úgy véli, szerencsésen alakultak a körülményei. „Szüleim munkás emberek, szakma van a kezükben. Nem volt kérdés, hogy a testvéreim és én is továbbtanuljunk.” A nógrádmegyéri cigányok Rácz Béla szerint leleményesek és mobilak, hajlandóak voltak utazni a munkáért, amikor a rendszerváltás idején megszűntek a környező munkalehetőségek, így képesek voltak fenntartani korábbi életszínvonalukat. Az iskolában nem számított, hogy ki cigány és ki nem, a gimnáziumban azonban már csak ketten voltak romák, és ez gyakran járt konfliktusokkal, különösen, hogy Balassagyarmaton abban az időben igen erős volt a skinhead mozgalom. A magyar felsőoktatásban eltöltött éveknél sokkal meghatározóbb tanulmányidőszak volt számára az a néhány hónap, amikor külföldön járt egyetemre. „Ekkor változott meg az életem, ettől a pillanattól látom egy kicsit másképp a világot. Nagyon jót tett, hogy a magyar többségnél toleránsabb emberek között lakhattam.

Úgy éreztem, hogy láthatatlan vagyok, mindenki között az egyik voltam. Nagyon jó érzés, amikor nem az a kérdés, ki vagy, hanem hogy mit tudsz, mit akarsz mondani.” Később erő típusként akkor jött rá, hogy a Dániában tanult közösségfejlesztéssel, projektmenedzsmenttel szeretne foglalkozni. Jól érezte magát külföldön, de nagyon kötődik Magyarországhoz, így azon volt, hogy a tanultakat itthon kamatoztassa. Bár ő maga azzal is foglalkozik, hogy lehetőséget teremtsen a hátrányos helyzetű fiataloknak a kitörésre, úgy gondolja, hogy leginkább erő és bátorság kérdése, hogy az egyén képes-e legyőzni félelmeit, és körülményeit meghazudtolva előrejutni. „Az egyén feladata a döntést meghozni, az államé, a civileké, az önkormányzaté pedig, hogy a lehetőségeket megteremtse. Ebben hídszerepet kellene betölteniük azoknak a roma értelmiségieknek, akik előrébb tartanak.”

Farkas Ildikó

„Neveljük arra a gyerekeket, hogy büszkék legyenek a cigányságukra –, de csak akkor lehetnek büszkék, ha tanulnak, és tesznek azért, hogy jobb legyen nekik.”

1973-ban született, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Szikszón, ott járt iskolába, ott is érettségizett. Utána egészségügyi és adminisztrátori képzést szerzett. Két gimnazista fia van. Fiatalasszonyként vette át szülei régiségkereskedését, egy ideig működtette a családi vállalkozást. Férjével együtt zöldség-gyümölcs árusításával is foglalkoztak, az üzleti tevékenységből ma a „dinnyézés” maradt. A kereskedés helyett az oktatás és a helyi politika felé fordult: szikszói és megyei kisebbségi önkormányzati képviselő lett, dolgozott az Educatio Kht.-nál. Szeptemberig a szikszói

általános iskola pedellusaként az is a feladatai közé tartozott, hogy foglalkozzon a családokkal, közvetítsen a szülők és a tanárok között, ha kell. A Szirom (Szikszói Roma Nők Egyesülete) munkatársaként jelenleg egy romaintegrációs fejlesztő hálózat kialakításában vesz részt, amelyre TÁMOP-os keretből nyert pénzt a civil szervezet.

„Nagy dolog volt az én időmben, hogy egy cigány lány bekerült a gimnáziumba. Azon a környéken romák nem érettségiztek 15 éven át. A családom nem volt szegény, de nagyon jómódú sem, már a nagyszüleim és a dédszüleim is kereskedtek. Szerencsés voltam, mert nem a tipikus gondolkodás jellemezte a szüleimet, hogy »menj férjhez és szüljél«, hanem szinte mindig ott álltak a hátam mögött, és bátorítottak, bár nehezen finanszírozták a tanulmányaimat.” Farkas Ildikó szerint már akkor is voltak az általános iskolában jó és rosszabb osztályok, egy-két roma kerülhetett csak az elit osztályokba. Roma osztálytársai közül hárman végezték el a nyolc általánost, és ő volt az egyedüli, aki továbbtanult. A gimnáziumban nyitottak voltak a pedagógusok, egyenrangú félként tekintettek rá, többségében „magyar” barátai voltak, igaz, alig néhány roma járt az intézménybe. A kereskedelem sem okozott gondot sem a romasága, sem pedig a nőisége, a vállalkozást jól ismerte, hiszen gyerekként is sokszor besegített. Farkas Ildikó bánja, hogy nem tanult még tovább, de 18 évesen szerelmes lett, és inkább családot alapított. Másokat viszont arra biztat, hogy menjenek, tanuljanak, ösztönözzék gyermekeiket. Aki halmozottan hátrányos helyzetből, munkanélküli szülők gyermekeként indul, annak tripla annyit kell teljesíteni, és ehhez vasakat kell – mondja Farkas Ildikó. Az ő életében is „voltak nehéz pillanatok, volt, amikor az ember úgy érezte,

hogy jobb lett volna, ha nem cigánynak születik”. Saját gyerekei százszázalékosan vállalják roma identitásukat – bár egyikük nem roma édesapjukra hasonlít –, és jól kezelik az inzultusokat, amelyek származásuk miatt az iskolában időnként érik őket.

Kóczé Angéla

„Volt bennem egy belső késztetés: mindig továbblépni egyet, és bebizonyítani valamit. De nagyban függött a sorsom a külső környezettől is; bármilyen okos és tehetséges lehettem volna, Soros György nélkül, azt hiszem, sehol sem tartanék.”

1970-ben született, Budapesten él, a Szabolcs megyei Kispaládon nőtt fel. Egy gyermeke van. Mélyszegénységből indult, de kitűnő eredménnyel végzett a szomszéd falu általános iskolájában, és a fehérgyarmati gimnáziumban érettségizett. A középiskola után a Beton- és Vasbetonipari Műveknél kapott állást, majd Pesterzsébeten dolgozott képesítés nélküli tanítóként. Budapesten előbb munkás-, majd pedagógusszállón lakott, később egy mesés fordulattal jutott helyhez a Tétényi úti kollégiumban, miután felvették a tanítóképzőbe. A főiskola után az ELTE-n szociológia szakon is lediplomázott, majd a Közép-Európai Egyetemen (CEU) tanult

tovább. Ösztöndíjjal elvégzett egy félévet a New York-i Columbia Egyetemen, miközben olyan helyeken fordult meg, mint az Autonómia Alapítvány vagy a Roma Polgárjogi Alapítvány, ahol a Romaversitas program elindítása fűződik a nevéhez. Az Európa Tanács romaszakértője, majd az Európai Roma Jogok Központjának koordinátora volt. 2004-ben a brüsszeli Európai Roma Információs Iroda vezetője lett. A *Magyar Hírlap* összeállításában a negyedik legsikeresebb magyar fiatalnak választották, a politikai életben pedig kisebb vihart kavart, amikor visszautasította az MSZP európai parlamenti listáján az esélytelen 18. helyet. Jelenleg a Magyar Tudományos Akadémia Kisebbségkutató Intézetének kutatója, és a CEU-n írja doktoriját a roma nők, az etnicitás, a társadalmi nem és az osztályhelyzet összefüggéseiről.

„Az én családban tipikus roma sorsok fordultak elő: teljes mélyszegénység, analfabetizmus, a legsőbb rendű munkák. Hódító gyerekek voltam” – meséli a cigánysoron, csökkentett komfortfokozatú lakásban felcseperedett Kóczé Angéla. Egyfajta daccal, makacssággal indokolja, hogy neki sikerült nemcsak kiemelkedni ebből a közegből, hanem olyan karriert befutnia, ami egy szerencsésebb csillagzat alatt született embernek is dicsőségére válna. Ugyanakkor úgy tartja, személyisége mellett az is döntő fontosságú volt, hogy milyen külső támogatást kapott, kikkel találkozott. A külvilágtól kapott ilyet is, olyat is. A gimnázium egyedüli roma diákjaként havi ötszáz forint ösztöndíjban részesült a megyei KISZ-bizottság jóvoltából. Ugyanakkor kollégistaként, családjától elszakadva először szembesült identitásával, és úgy érezte, származása lappangó feszültség forrása az iskolában, problémáit pedig nincs kivel megbeszélnie. Első munkahelyén műszaki értelmiségit akartak faragni belőle, és előkészítőre járatták, de nem ezt az utat választotta, inkább fellapozta a telefonköny-

vet, és elkezdte sorra hívni a budapesti iskolákat, hogy szükség van-e képzés nélküli tanítóra. A pesterzsébeti kitérő után a tanítóképző főiskolára került, ami „egészen konzervatív légkörű intézménynek bizonyult”, a csoporttársak részéről gyakran érte inzultus romasága miatt. Az ELTE Szociológiai Intézetében viszont felszabadítóan támogató közeget talált: „értékeltek, hogy honnan jöttem, mit csináltam”. A főiskolán és az egyetemen már számos szociálisösztöndíj-lehetőséggel találkozott, a CEU doktori programjába is Soros-ösztöndíjjal jutott be. Miután brüsszeli megbízatásából hazatért, a kutatás felé fordult, de a romajogok védelme és a hátrányos helyzetűek segítése most is központi helyet foglal el az életében. Elméleti ismereteit mostanában intenzív terepmunkában használja – Szikszón létrehozták a Szirom egyesületet, ahol többek között Farkas Ildikóval is együtt dolgozik –, tereptapasztalatai pedig kutatásaiába épülnek be. „Izgalmas összekötni a világokat” – mondja. A civil tevékenység mellett „a politikai karrier is mindig ott lebeg a háttérben. De az ember akkor politizáljon, amikor már minden mást kimerített.”

HÓEKÉK, SÓSZÓRÓK, KEFÉS TISZTÍTÓ BERENDEZÉSEK GYÁRTÁSA és FORGALMAZÁSA ACÉLSZERKEZETEK GYÁRTÁSA

**BÁTONY
METALL**

Ipari és Kereskedelmi Kft.
3070 Bátortereny, Bolyoki út 3.
Tel.: 32/553-160 Tel./Fax: 32/353-274
E-mail: batony-metall@profinter.hu
Web: www.batony-metall.hu

KEDVEZŐ LÍZING LEHETŐSÉGEK!

ÖNKormányzat

Olvassa ÖN is!

Kérje a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének hivatalos lapját a TOOSZ titkárságán vagy töltsse le a www.toosz.hu, illetve a www.onkornet.hu oldalról

Partnerünk az **ÖNkorNET** első önkormányzati közéleti hírportál

Megmutatták, megnyerték!

A Balatoni Integrációs Közhasznú Nonprofit Kft. „Mutasd meg, milyen a természeted!” felhívására 43 település küldte be jelentkezését, töltötte ki a kérdőívet. 2010. szeptember 15-én eredményt hírdettek: megtalálták a Magyarországi Biodiverzitás Fővárosát!

Az ENSZ 2010-et a Biológiai Sokféleség Világ-évévé nyilvánította. Ennek kapcsán kereste a Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft. a biodiverzitás, azaz a biológiai sokféleség fővárosát Magyarországon. A versenybe – a legkisebb falvaktól a nagyvárosokig – minden település bekapcsolódhatott. A cél az volt, hogy megtalálják azokat a magyarországi városokat és falvakat, amelyek 2010-ben a legnagyobb teljesítményt nyújtották a biológiai sokféleség megőrzése érdekében.

A Vidékfejlesztési Minisztérium adott otthont a díjkiosztó ünnepségnek, amelyen a pályázó településeken kívül részt vett *Rácz András*, a Vidékfejlesztési Minisztérium környezet- és természetvé-

delemért felelős helyettes államtitkára és *Molnár Gábor*, a Balatoni Integrációs Közhasznú Nonprofit Kft. ügyvezető igazgatója.

Az államtitkár hangsúlyozta: a földi élet sokszínűségének védelme nem pusztán erkölcsi kötelességünk, hanem az emberiség fennmaradása érdekében egyben mindannyiunk felelőssége is. Rácz szolt arról is, hogy mi, magyarok hogyan ünnepeltük az ENSZ által a Biodiverzitás Évének nyilvánított 2010-et. Kiemelte a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium által meghirdetett *Üzenj a világnak – a biológiai sokféleség jegyében!* című pályázatot, a *Hóvirágünnepet*, a Biológiai Sokféleség Napjára meghirdetett akciónapot s az *Ilyen volt – ilyen lett* című felhívást is.

Molnár Gábor a pályázatot kiíró és koordináló cég ügyvezető igazgatója elmondta: kiemelkedően jó lehetőségnek tartja ezt a versenyt, ahol végre a települési önkormányzatok is megmutathatták, mi mindent tesznek a természetes zöldfelületek védelméért, továbbá ki nyilváníthatták elhivatottságukat a természetvédelem iránt.

Az ország legkülönbözőbb pontjairól beérkezett pályázatok közül a magyarországi *Biodiverzitás Fővárosa* címet a természeti értékekben gazdag és azokat régóta megőrző Tata városa nyerte el, míg a természetvédelem terén elért kiemelkedő tevékenységéért Déványa részesült különdíjban.

A projekt megvalósítását az Európai Unió LIFE programja támogatja.

Minden részt vevő önkormányzat oklevelet kapott, méret-kategóriánként pedig az első három legjobb teljesítményt elérő önkormányzat részesült díjazásban. A különdíj egy hárommillió forint értékű települési turisztikai honlap volt. A fődíjat, a *Biodiverzitás Fővárosa* címet elnyerő önkormányzat képviselője meghívást kapott Nagoyába, a települési biodiverzitás csúcstalálkozóra (2010. október 24–26.), továbbá kétfélmillió forint értékű médiahelyet is nyert a Port.hu-n

Részletes eredmények:

100 000 lakos fölötti települések kategóriája: Miskolc (1. helyezés), Kecskemét (2. helyezés), Debrecen (3. helyezés), Székesfehérvár

30 000–100 000 lakos közötti települések kategóriája: Hódmezővásárhely (1. helyezés), Veszprém (2. helyezés), Hajdúböszörmény (3. helyezés), Békéscsaba, Zalaegerszeg, Tatabánya, Sopron, Érd

10 000–30 000 lakos közötti települések kategóriája: Tata (1. helyezés), Balatonfüred (2. helyezés), Siófok (3. helyezés), Szarvas, Keszthely, Nagykálló, Albertirsa

2 000–10 000 lakos közötti települések kategóriája: Déványa (1. helyezés), Hévíz (2. helyezés), Csopak (3. helyezés), Mórahalom, Gyenesdiás, Balatonalmádi, Zalakaros, Zirc, Gyöngyössyolymos, Balatonfűzfő, Litér, Balatonföldvár, Gyönyű, Hajdúdorog, Balatonszabadi

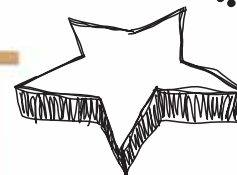
2 000 lakos alatti települések kategóriája: Kunsziget (1. helyezés), Ibafa–Gyűrűfű (2. helyezés), Alsómocsolád (3. helyezés), Tihany, Balatonmagyaród, Táska, Balatonendréd, Hét, Zalaszántó.

Tatai vár

Alex Bútor
- minden térben
megoldás...

**Magyar gyártó,
kiváló minőség!**

Alex FémBútor Kft.
2072 Zsámbék, Magyar u. 21-23.
telefon: +36/23 341-356, fax: +36/23 565-088

www.alexbutor.hu

Játszóterek, oktatási intézmények, irodák, és közterületek bútorainak széles választékát kínáljuk önkormányzatok számára. Ezen felül cégünk pályázatok pontos műszaki dokumentációjának elkészítésével szakmai segítséget nyújt ahhoz, hogy ötleteiket, elképzeléseiket megvalósíthassák az adott pályázati támogatás keretein belül. Teljes kínálatunkat tekintse meg honlapunkon, és kérje ingyenes katalógusainkat.

Több időt tölthet az emberekkel!

Az OTP Bankkal biztonságban tudhatja települése pénzügyeit.

Az OTP Bank széles körű lehetőségeket kínál az önkormányzati pénzügyek intézéséhez. Több mint 60 éves tapasztalatunk és kiterjedt fiókhálózatunk teszi lehetővé a települések vezetői számára, hogy még inkább a lakosság érdekeire és igényeire koncentrálhassanak.

www.otpbank.hu

 otpbank
Megbízunk egymásban

otp önkormányzati szolgáltatások